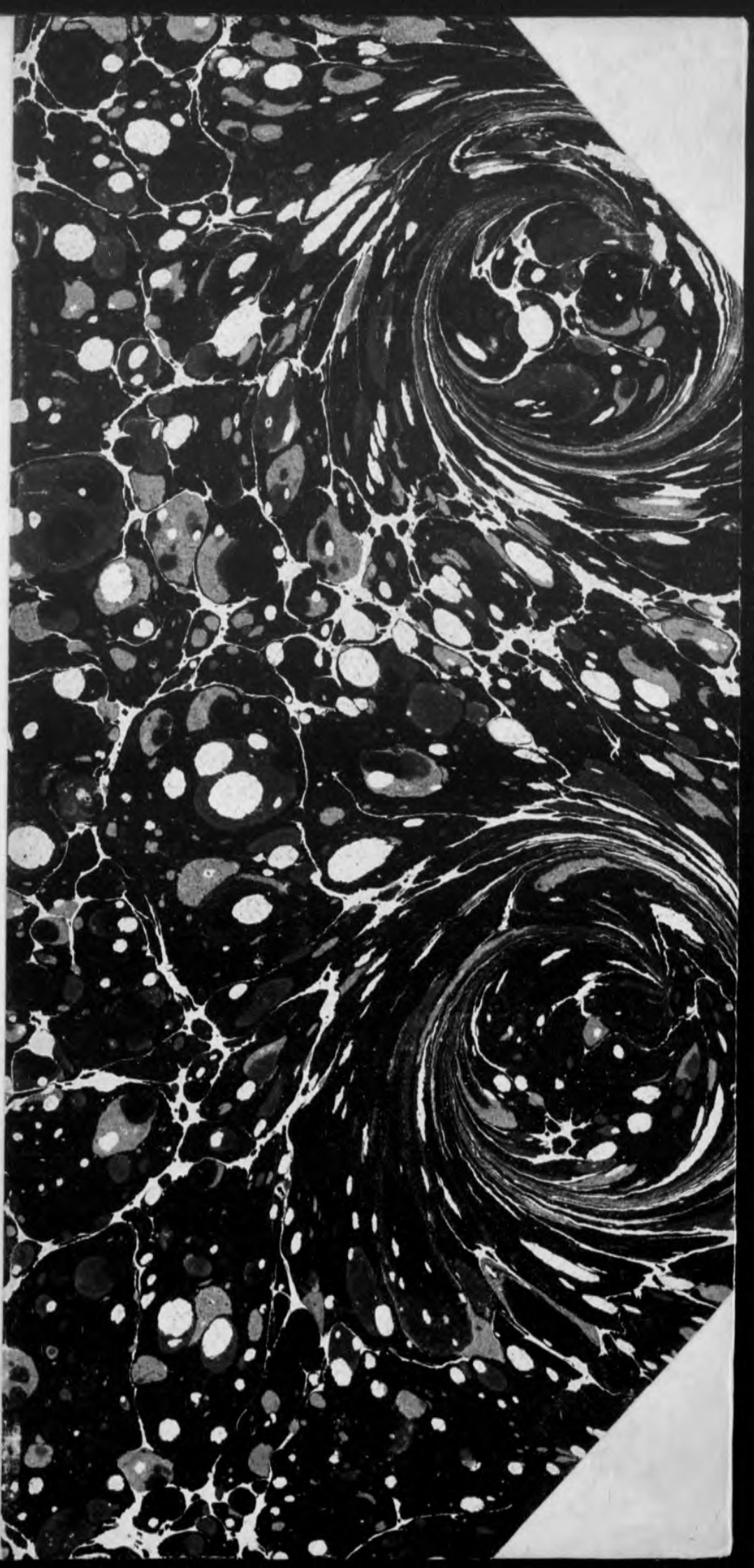

UBL: BKNOOG 6

6

Boekenoozen
b.

DE VROUWENPERELS
OF HISTORIËN VAN
HELENA
DE VERDULDIGE
GRISELDIS
DE ZACHTMOEDIGE
EN
FLORENTINA
DE GETROUWE.

GENT

DRUKKERIJ SNOECK-DUCAJU EN ZOON, VELDSTRAAT.

18006

DE VROUWENPERELS
OF HISTORIËN VAN
HELENA
DE VERDULDIGE
GRISELDIS
DE ZACHTMOEDIGE
EN
FLORENTINA
DE GETROUWE.

—
NIEUWE UITGAVE
VERBETERD EN VAN SPELLING GEZUIVERD.
—

GENT
DRUKKERIJ SNOECK-DUCAJU EN ZOON
VELDSTRAAT.

Om den eigendom van deze nieuwe uitgave, verbeterd en van spelling gezuiverd, te behouden, is er aan de vereischten der wet voldaan.

M. J. DERNED.
LETTERKUNDE
TE LEIDEN

EERSTE DEEL.

HISTORIE

VAN

HELENA DE VERDULDIGE.

Helena wordt geboren en later door haren Vader ten huwelijke verzocht.

In vroegere tijden was er in Italië een Patriarch, wiens zuster gehuwd was met den koning van Scythië. Toen deze vrouw zich in gezegenden toestand bevond, zond de koning, haar echtgenoot, eenen bode tot zijnen zwager den Patriarch, om te vragen hoe het hem believen zoude het kind te noemen, als het door Gods wil ter wereld kwam. De Patriarch antwoordde daarop: Is het een zoon, dat men hem Constant heette; is het eene dochter, dat men haar dan den naam geve van Helena. De bode bracht dit bericht over en men wachtte met ongeduld den barenstijd af. Als die nu gekomen was, schonk de koningin het licht aan een dochterken, dat Helena genoemd werd. Dit kind wies op in godvruchtigheid en in deugden, en werd naar lichaam zoo schoon en bevallig, dat men nergens haars gelijken vond.

Toen nu Helena den ouderdom van vijftien jaren bereikt had, stierf tot haar ongeluk hare moeder; haar vader, de koning, nu weduwnaar geworden zijnde, zond in alle landen boden om eene vrouw voor hem te zoeken, die zoo schoon en bevallig was als zijne dochter

Helena; doch zulk eene jonkvrouw was nergens te vinden. Dit bracht eene noodlottige uitwerking teweeg; want de koning werd door eene zoo onbetamelijke liefde tot zijne dochter ontsteken, dat hij eindelijk besloot haar tot echtgenoot te nemen, en hij maakte haar zijn besluit kenbaar. Helena dit hoorende, viel verschrikt op hare knieën, en zegde al weenende: O lieve vader, wees beter beraden: men vindt vrouwen genoeg, die gij met Gods wil en met eere moogt trouwen, al trouwt gij mij niet, hetgeen tot verdoemenis onzer beide zielen zou leiden. Ik vraag daar niet naar, gaf de vader tot antwoord; ik zal u trouwen, wie het lief of leed is. Waarop Helena zegde: Weet, vader, dat ik liever zal sterven, dan daarin toe te stemmen. Dat zullen wij zien, riep de koning, en verliet de zaal.

Te dien tijde belegerden de ongeloovigen de stad Napels, hetwelk den Patriarch aan den koning Antonius zijnen zwager liet weten en bad hem tevens om bijstand. De koning gaf aan die bede gehoor; hij maakte zich spoedig bereid, verzamelde al zijn krijgsvolk en trok naar Napels, waar de Patriarch hem welkom heette. Alsdan zegde de koning: Weerde vader, ik ben hier gekomen om u te helpen en uwe vijanden te verjagen; dat hoop ik eer wij scheiden met Gods hulp te doen; maar ik heb u eene bede te doen, die gij mij, als de oorlog gedaan is, moet toestaan: anders begeer ik niet voor mijne moeite; doch wilt gij het niet doen, zoo zal ik aanstonds van hier vertrekken zonder u te helpen. De Patriarch, die meende dat hij geen onredelijk verzoek zoude begeeren, zegde dat hij hem zijne bede zou toestaan. Dit maakte de koning zoo verblijd, dat hij zich aanstonds strijdvaardig maakte, en buiten Napels trok, waar hij zoo vreeslijk de ongeloovigen bevocht, dat hij weldra het veld behield, de vijand op de vlucht joeg en aan Napels den vrede liet. Toen kwam koning Antonius zegepralend weder in de stad, en ging tot den Patriarch, tot wien hij zegde, dat hij voornemens was

naar huis te keeren en de beloofde bede wenschte te zien toestaan. Vraag al wat gij begeert, antwoordde de Patriarch, het zal u geworden. Dan zegde de koning: Ik begeer dat gij mij toestaat met Helena, mijne dochter en uwe nicht, te trouwen. Bij het hooren dezer woorden, sprak de Patriarch: Lieve zwager, vraag eenige andere zaken, want deze strijdt tegen God en tegen de rede. De koning antwoordde: Gij hebt mij beloofd mijne bede toe te staan, ik begeer anders niet; en stemt gij er niet in toe, zoo zal ik Napels niet verlaten, voor dat ik de stad geplunderd en verwoest zal hebben.

Als de Patriarch dit hoorde, was hij zeer mistroostig, en overwoog met wat middelen hij zijnen zwager die onredelijke begeerte uit het hoofd zou stellen. Hij verkreeg eindelijk met vele woorden en tegenwerpingen, dat de koning hem eene maand uitstel verleende, in de hoop dat intusschen de koning misschien van besluit kon veranderen.

De koning denkende dat hij dit huwelijk nog wel eene maand kon uitstellen, keerde dan half misnoegd naar Constantinopel terug; doch onder weg overwonnen hem zijne driften, en hij begon te verzinnen waarmede hij tot zijn oogmerk kon komen. Hij schreef dan zelve brieven en bezegelde ze, als of hij ze van den Patriarch ontvangen had.

Toen hij te Constantinopel kwam, werd hij van zijne dochter welkom geheeten en minnelijk ontvangen. Hij nam haar dan bij de hand, en zeide met een valsch hert: Lieve dochter, gij zijt het alleen die mijn hert behaagt en die ik boven alle vrouwen der wereld bemin, en daarom zal ik u trouwen; zie, uw oom de Patriarch heeft het mij zelf toegestaan. Hij toonde haar daarop de valsche brieven. Maar Helena antwoordde: Ik geloof niet dat de Patriarch de macht heeft iets toe te staan dat tegen Gods wet is, en bijgevolg zal ik u niet trouwen, al liet gij mij het eene lid van het andere trekken. Na nog eenige dergelijke woorden gewisseld te hebben,

deed de koning zijne dochter slapen gaan, maar aanstonds daarna gebod hij het hof met tapijten te behangen, want dat hij haar des anderendaags trouwen wilde.

Helena, als uitzinnig, gaat in hare kamer en ontvlucht des nachts haren Vader.

Als Helena het onredelijk voornemen haars vaders gehoord had, trad zij al weenende in hare kamer, waar zij groot mishaar maakte en wanhopend hare handen wrong. Clarisse, hare kamenier, dit ziende, wilde haar troosten; maar Helena, die ontroostbaar was, greep een zweerd, dat in hare kamer hing, en zeide met bittere woorden tot Clarisse: Neem dit zweerd en dood mij, zoo niet, zal ik u het zelf in het hert stooten. Jonkvrouw, sprak daarop Clarisse, ween niet meer, ik zal u goeden raad geven, om het gevaar te ontkomen: laat ons terstond naar de haven gaan, daar eenen schipper huren om u naar een ander land te brengen, en zoo zult gij uwen vader ontvlieden.

Helena vond den raad van hare kamenier goed, en, zonder zich lang te bedenken, sloeg zij eenen met goud geborduurd mantel om, gaf aan Clarisse een kofferken met goud, en gingen, terwijl alles in het hof sliep, beide naar de haven. Daar ontwaakten zij eenen schipper, tot wie Helena zegde: Man, sta spoedig op en voer mij met uw schip naar een ander land. De schipper, haar herkende, sprak: Jonkvrouw, dat durf ik niet doen; want uw vader wil u trouwen; en vernam hij wat ik gedaan heb, hij zou mij als ik terug keer doen dooden. Daarop zeide Helena: Vriend, heb geene vrees: ik zal u zoo veel goud geven, dat gij niet zult behoeven weder te keeren. Als het zoo is, jonkvrouw, antwoordde de schipper, ik zal u voeren waar het u belieft.

Helena nam dan met weenende oogen afscheid van Clarisse en vaarde weg. De kamenier ging weder naar het hof en legde zich te bed. Des morgens vroeg zond

de koning Antonius zijnen kamerling tot Helena, om te zien of zij bereidvaardig was om hem te trouwen. De kamerling klopte op de deur harer kamer; maar dewijl niemand antwoordde, waagde hij het met meerder drift te kloppen, waardoor Clarisse ontwaakte. Deze vroeg, wie er klopte? De kamerling zeide: Ik ben het; de koning doet vragen aan jonkvrouw Helena, of zij bereid is; dat zij spoedig tot hem moet komen, dat hij haar wacht. Clarisse liet dan den kamerling binnen, en ging met hem naar Helenas bed, wiens gordijnen zij open trok, en zich geliet alsof zij meende dat zij daar nog sliep. Toen zij haar niet zag, begon zij te weenen en riep: Eilaas! waar mag mijne meesteres zijn! zij is hier nergens te zien! Toen de kamerling dit hoorde, ging hij aanstonds tot den koning en vertelde hem wat hij vernomen had.

Zoodra de koning dit hoorde, werd hij hevig gram, liep haastig tot de kamer, waar hij Clarisse vond, en vroeg haar waar zijne dochter was? Clarisse zegde, dat zij het niet wist. Waarop de koning gebod haar in boeien te slaan, er bijvoegende: Zoo gij mij niet aanwijst waar mijne dochter te vinden is, zult gij sterven. Op deze bedreiging, viel Clarisse beangst op de knieën, bad om lijfsгенade, en zeide: Heer koning, ik zal u geheel de waarheid aangaande uwe dochter zeggen. Gisteren avond, toen wij meenden slapen te gaan, wilde zij haar dooden, hetgeen ik met groote moeite verhinderen kon, haar zeggende, dat het beter was dat zij vluchtte, dat zij een schip zou huren en daarmede heen varen waar het God zou believen. Zij heeft dezen raad gevolgd en is te scheep gegaan. Bij deze bekentenis van Clarisse, werd de koning zoo gram, dat hij haar aanstonds deed verbranden, en zwoer vervolgens bij zijne kroon, dat hij niet rusten zou voor dat hij Helena had terug gevonden. Hij maakte zich dan bereid om met schepen en krijgsvolk Helena te achterhalen, hetgeen hem slechts na twee-en-twintig jaren gelukte.

Hoe Helena te Sluis kwam, en hoe zij kort daarna door roovers op zee genomen werd, waarna zij door schipbreuk in Engeland komt.

De schoone Helena kwam dan, na vele dagen zeilens, met het schip te Sluis, in Vlaanderen, waar zij den schipper rijkelijk betaalde en vervolgens van hem afscheid nam. Op haren weg kwam zij voor een klooster, bewoond door christene nonnen, onder schatting van den Heere van Sluis. Als Helena het klooster naderde, begonnen eensklaps al de klokskens te luiden, waarover de nonnen zeer verwonderd waren; zij kwamen allen buiten, en eene vrouw van den zeekant ziende komen, liepen zij haar te gemoet, en ontvingen haar zeer minnelijk, hetgeen Helena zeer verwonderde en haar deed zeggen, dat zij dit niet verdiende. De nonnen verzochten haar om bij hen te blijven, hetwelk Helena hun geerne toestond. Zij ging dan met hen in het klooster, waar zij zoo lang verbleef, tot dat het den prins of heer van Sluis vernam, die zijne boden naar het klooster zond, opdat zij hem de schoone Helena zouden overleveren, zoo niet, dat hij het klooster zou laten in brand steken. Als Helena hoorde dat het klooster in bezwaar was ten haren opzichte, besloot zij dadelijk afscheid van de nonnen te nemen, hetgeen deze zeer bedroefden, en zij ging weder naar den zeeoever, waar zij een schip vond met kooplieden, die zij om Godswil bad haar te willen mede voeren, hetgeen zij geerne deden. Maar, eilaas! kort daarna, als zij met de kooplieden in zee was, ontmoetten zij een rooversschip, dat hun schrikkelijk bevocht en waarvan de roovers hen eindelijk overwonnen, gevangen namen en allen die op het koopvaardijship waren over boord wierpen, behalve Helena, die zij in het leven lieten en die de roovers-kapitein met zich in zijn schip nam. Toen deze met haar alleen was, nam hij haar in zijne armen en kustte haar op den mond. Helena had

zich daar geerne tegen verzet, maar het kon haar niet baten. Zij viel dan voor den kapitein op hare knieën, en smeekte hem, dat zij eerst haar gebed mocht doen voor zij zich geheel en al aan hem overgaf, hetwelk de kapitein haar toestond. Helena verwijderde zich een weinig, viel op nieuw op de knieën, en bad in stilte en zeer godvruchtig het volgende :

Gij weet wel, o mijn God, dat ik met hert en zinnen
Het huis ontvloden ben, waar mij de dertle minne
Eens vaders viel te beurt; en om dit snood bestaan
Te dempen heel en al, ik zeewaarts ben gegaan.
En nu, 'k ben weer, eilaas! met dit gevaar omgeven :
Mijn eer wordt hier geëischt, ofwel, 'k verlies het leven.
Ik ben onmachtig, ik; maar Gij, o groote Heer!
Kunt met een enkele blik, de boosheid slaan ter neer.
Ik smeeek, ik roep u aan, ach! wil u toch ontfermen
En mij tegen 't geweld van dezen man beschermen,
Opdat ik op dees aard, de redder van mijn eer
Mag loven langen tijd en danken meer en meer.

God aanhoorde het gebed der bedrukte Helena; want onmiddellijk ontstond er een schrikkelijk onweder, die het rooversschip aan stukken sloeg, zoo dat allen die er op waren in zee verdronken; maar Helena bleef als bij mirakel twee dagen en nachten op een stuk van het schip zitten, en dreef met den vloed naar Engeland, waar zij aan eenen boomgaard kwam, wiens takken ver over het water hingen. Helena greep er een en trok zich daarmede naar den oever. Zij stapte vervolgens aan land en ging in den hof om wat te rusten en hare krachten te herstellen.

Hoe de koning van Engeland Helena in den hof vond zitten en haar vervolgens ten huwelijk nam.

Als nu Helena bijna dood in den boomgaard zat, kwam de koning Hendrik daar met zijne edellieden voorbij, en vond die schoone maagd daar zitten. Dit verwonderde hem en hij vroeg: Jonkvrouw, hoe komt gij hier, en door welk geval zijn uwe kleederen zoo be-

dorven? Helena antwoordde daarop: Heer, ik bid u, vraag mij niet verder; geef mij eerst een weinig brood, of mijn hert zal van flauwte bezwijken. Dit gezegd hebbende, viel zij in onmacht. De koning hield haar hoofd tegen zijne borst en stak haar eenig voedend kruid in den mond, waarop zij langzaam tot haar zelve kwam. Alsdan vroeg haar de koning andermaal, hoe hare kleederen zoo onrein en in wanorde waren? Heer, zeide Helena, ik was op een koopvaardijschip in zee, toen wij door roovers aangerand werden, die allen welke op het schip waren in zee wierpen, alleen mij in leven latende om mij schandelijk te onteeren. Bij geluk kwam er een groote storm op, die het schip aan stukken sloeg, waardoor de roovers allen verdronken. Ik alleen bleef behouden op een stuk van het schip, dat na twee dagen en twee schrikkelijke nachten mij hier heen dreef. Als de koning dit hoorde, had hij medelijden met haar. Hij zette haar op zijn peerd, en bracht haar in Londen; want het scheen hem dat het eene hooggeborene maagd was en van een edel geslacht, omdat zij met een mantel van goud laken was gekleed.

Als Helena eenigen tijd in des konings hof verbleven had, bemerkte hij hare zedelijke en goede hoedanigheden. Op zekeren dag ging hij met haar wandelen en vroeg haar van welk land en van wat afkomst zij was. Helena viel op de knieën en zeide: Heer koning, vergam u niet omdat ik u mijn geslacht niet kan noemen; ik ben heimelijk mijn land en mijn vader ontvlucht, omdat hij mij met geweld wilde trouwen, en zoo ben ik in uw land gekomen. De koning, die door hare houding en fijne manieren zich meer en meer overtuigde dat zij van edel geslacht was, hief haar op en zeide: Jonkvrouw, ik acht u weerdig koningin te zijn; daarom zal ik u trouwen en u koningin van Engeland maken. Helena viel weder op de knieën, en antwoordde: Heer koning, bij uwe genade, wat gij wilt doen is niet wijselijk; gij wilt mij trouwen, zonder te weten wie ik ben of uit

wat land ik kom, zelfs bezit ik niets dan de kleederen die ik aan het lichaam heb. Toen nam de koning haar bij de hand en zeide: Mijne uitverkorene vrouw, wees daar niet voor bezorgd, ik bezit goed genoeg voor ons beide. Daarna ging de koning in zijn paleis, waar hij zijne moeder en zijne edellieden vond, tot wie hij zegde: Ik begeer dat gij deze maagd zooveel eer bewijst als mij; want ik wil haar tot mijne echtgenooten nemen en koningin van Engeland maken; daarenboven zal zij meesteres zijn van al wat mijne kroon toebehoort. De edellieden antwoordden daarop met eenparige stem: Heer koning, wat u belijft, belijft ons. Maar de oude koningin sprak zoo niet; zij nam den koning haren zoon ter zijde en vroeg hem: Mijn zoon, zijt gij gek of dol, dat gij eene vrouw trouwen wilt, die geheel de wereld heeft doorloopen? die noch vaderland noch afkomst heeft? Indien gij haar wezentlijk trouwt, zal ik u beiden zulk een spel spelen dat gij het uw leven gedenken zult. — Gelijk zij het, eilaas! inderdaad gedaan heeft, waarvoor zij ook eene wreede en ijselijke straf heeft ondergaan. — Daarop zeide de koning tot zijne moeder: Zeg en doe wat gij wilt, ik zal haar trouwen en tot koningin verheffen. Hiermede scheidde de koning van zijne moeder en hij gaf aanstonds bevel, om het hof prachtig te versieren en met kostelijke tapijten te behangen, hetwelk ook selsfens gedaan werd. Des anderdaags trouwde dan de koning met alle vorstelijke eer de schoone Helena, waarover groote feesten gehouden werden die tien dagen lang duurden. Daarna keerde elk naar zijne woning terug: de moeder des konings trok naar haar paleis te Douvres, en de koning en de koningin, die elkander uit er harten lief hadden, bleven te Londen in vreugden en in genoegten leven. Dit duurde bijna twee jaren; toen werd Helena bevrucht van twee zonen, die later door verraad van 's konings moeder, met Helena hunne moeder, veel verdriet leden, zooals gij verder lezen zult.

Helena baart twee zonen, en hoe zij eerst door de oude koningin bedrogen en daarna valschelijk beschuldigd wordt.

Toen de koning eens met Helena in vriendelijke redekaveling was, bracht een bode hem brieven, waarin men hem liet weten, dat een zijner beste vrienden door zijne vijanden bevochten werd. Na de brieven gelezen te hebben, verzamelde hij aanstonds eene groote krijgsmacht. Vervolgens benoemde hij den hertog van Gloucester tot ruwaard van Engeland, en hij liet drij gelijke zilveren zegels maken, waarvan hij eenen voor zich hield; den anderen gaf hij aan Helena, en den derden aan zijnen ruwaard, den hertog van Gloucester, die hij ook al zijn goed en landen aanbevoel, want hij had groot vertrouwen in den hertog, meer dan in zijne andere edellieden. Dit alles gedaan zijnde, maakte hij zich reisvaardig, nam afscheid van Helena, van den hertog en van zijne hofheeren, hen allen smeekende van wel zorg voor zijn land en volk te dragen en het getrouw te bestieren, waarna hij vertrok.

Van zoohaast de koning Hendrik weg was, kwam zijne moeder bijna dagelijks in het hof om Helena te bezoeken en haar behulpzaam te zijn in haren zwangerschap. Het gebeurde eens dat de oude koningin bij Helena gezeten was, en dat deze laatste haar hoofd liet rusten in den schoot harer schoonmoeder, en alzo in slaap viel. Alsdan nam de oude bedriegster stillekens den zegel uit Helenas beurse, en als deze ontwaakt was, nam zij van haar afscheid en deed spoedig eenen goudsmid halen, wien zij den zegel liet namaken, zonder dat het iemand wist dan zij en hij. Vervolgens, als de goudsmid haar den zegel bracht, stak zij hem dood en wierp het lichaam door het venster in het water. Zij ging dan weder tot Helena en vond gemakkelijk een middel om den zegel heimelijk in dezès beurs te steken.

Als nu den tijd der natuur vervuld was, baarde Helena twee welgemaakte zonen, waarover de ruwaard zeer tevreden was. Hij zegde tot de oude koningin, dat hij deze blijde tijding den koning schrijven zou, hetwelk zij goedkeurde. Hij zond dan eenen bode met eenen brief, met uitdrukkelijk bevel van hem aan niemand dan aan den koning te bestellen. Maar de oude koningin, wetende dat de bode langs Douvres moest rijden, wachtte hem daar af. Als hij daar kwam, deed de oude koningin hem tot zich brengen, en zij onthaalde hem zoo wel en liet hem zoo veel drinken, dat hij daarvan in slaap viel. Toen nam de oude verraadster hem de bus met brieven af, waaruit zij dengenen haalde, die den ruwaard aan den koning zond, melding makende, dat Helena van twee schoone zonen bevallen was. Deze brief verbrandde zij, en zij schreef eenen anderen, dat zijne echtgenoot misvallen was van twee afschuwelijke honden, hem daarbij verzoekende, dat hij dadelijk zou schrijven, of men die honden mocht doden of niet. Die brief zegelde zij dan met den nagemaakten zegel, en stak hem met de andere brieven weder in de bus, zonder dat de bode er iets van vermoedde. Toen hij ontwaakte, verontschuldigde hij zich bij de oude koningin en vervolgde zijne reis. Intusschen stelde de oude bedriegster wachten op de baan, om te zien of er niemand tot den koning ging of van hem kwam, zeggende, dat zij altijd verlangde om tijding van haren zoon te vernemen.

Als de bode nu zonder nog enig tijdverlies bij den koning kwam, overhandigde hij hem den brief, dien hij schielijk open brak en las; maar nauwelijks had hij kennis gekregen van den valschen inhoud, of hij werd rood van schaamte. Vervolgens gaf hij deze ijselijke tijding aan den Patriarch, de oom van Helena, die dan bij hem in het leger was, te kennen. Toen de Patriarch dit hoorde, was hij er over verwonderd, en hij vroeg, van wat geslacht zijne echtgenoot was. Koning Hendrik verhaalde dan aan den Patriarch, hoe hij Helena bij eene

fontein in zijnen boomgaard gevonden had; dat zij hem had gezegd, dat zij uit haar land was gevlucht, omdat haar vader haar wilde trouwen, en dat hij haar tegen zijne moeders dank tot zijne echtgenootte verheven had; maar dat hij nooit had kunnen weten van wat land of van wat geslacht zij was. Bij het hooren van dit verhaal, werd de Patriarch ontroerd en hij zeide tot den koning: Na alles wat ik gehoord heb, komt het mij voor dat gij mijne nicht, de dochter mijner zuster, gehuwd hebt: zij ook is uit haar land gevlucht omdat haar vader haar trouwen wilde, en tot nu weet niemand waar zij verbleven is. De koning was over dit gezegde eenigszins getroost, maar hij maakte toch groot bezwaar over de slechte tijding die hem geschreven was. De Patriarch trachtte hem te troosten en zegde: Bedroef u niet; misschien is de zaak niet zoo erg als men u geschreven heeft; wellicht heeft dit iemand gedaan om u tegen uwe vrouw te vergrammen; wie weet of het uwe moeder niet gedaan heeft, want mij dunkt dat het vrouwen-geschrift is. Daarop zeide de koning: Het kan niet zijn, want de brief is gezegeld met den zegel die ik alleen aan mijne echtgenootte en den hertog van Gloucester achterliet, toen ik op reis ging. Maar de Patriarch gaf daarop tot antwoord, dat iemand wel den zegel kon nagemaakt hebben, en het beter was te schrijven, dat men de vruchten der koningin zou bewaren, tot dat hij weder in Londen zou komen. Als gij er in toestemt, vervolgde de Patriarch, zal ik mijnen bode met het bestellen van den brief gelasten, opdat hij nergens in verhinderd wordt. De koning vond dezen raad goed en den bode vertrok met den hem toevertrouwd brief.

Helena wordt onschuldig veroordeeld om verbrand te worden.

Als de bode te Douvres aankwam, waar de oude koningin hare bespieders ophield, werd hij van deze

aangesproken en voor hunne meesteres gebracht. De oude koningin onthaalde hem zeer vriendelijk, leidde hem in eene bijzondere kamer en deed hem zoo veel wijn drinken, dat hij dronken werd en in slaap viel. Dan nam zij den bode des konings brief af, en, na hem gelezen te hebben, wierp zij hem in het vuur. Zij deed dan haren sekretaris, mits belofte van groote giften, eenen anderen brief schrijven, waarin zij den ruwaart bevoel aanstonds Helena met hare beide kinderen te laten verbranden. Deze brief werd door haar gezegeld en dan heimelijk in de bus van den bode gesteken.

Na dat dit gedaan was, ging zij weder tot haren sekretaris en liet hem nog acht dergelijke brieven schrijven, doch van langsom strenger. In den laatste moest hij zetten, dat de hertog niet toeven mocht Helena met hare twee kinderen te verbranden, want dat de koning wegens haar deerlijk bedrogen was. Deed hij het niet, dan zou zijne majesteit zich op hem wreken, als ook op zijne bloedverwanten tot in het tiende lid.

Als nu den bode ontwaakt en van haar gescheiden was, trok hij haastig naar Londen, waar hij den brief den ruwaart in handen gaf. Nadat deze hem gelezen had, stond hij verbaasd en vroeg: Wie heeft u dezen brief gegeven? De bode antwoordde: Koning Hendrik. Dat is valsch, riep de hertog: de koning kan dergelijk bevel niet gegeven hebben. Daarop liet hij den bode gevangen nemen, tot dat hij de echte waarheid zou ontkent hebben.

Als de oude koningin nu de acht brieven in bezit en met haren valschen zegel gestempel had, riep zij haren sekretaris alleen, doorstak hem met een dolkmes, en wierp het lijk door het venster in het water, om zoo te beter hare verraderij geheim te houden. Vervolgens liet zij acht aan elkander onbekende mannen tot zich komen, aan wie zij elk tien mark gouds beloofde te geven, indien zij afzonderlijk en op verschillende uren eenen brief aan den hertog Gloucester ter hand stelden, zeggende,

dat hij van koning Hendrik kwam, dien zij te Napels gelaten hadden. Zij besprak dan met die mannen de dagen en uren dat elk zijnen brief moest bestellen.

Bij het ontvangen der eerste brieven, wist de hertog van Gloucester niet wat doen. Hij ontbood dan de oude koningin, en toen zij tot hem kwam, zeide hij haar: Zie, mevrouw, lees deze brieven; ik durf ze aan de jonge koningin niet laten zien. Die wreede vrouw zeide daarop: Waarom niet? zij moet het toch eens weten; ik zelve zal ze haar toonen. Zij ging dan met den hertog tot Helena, en liet haar de gewaande brieven des konings zien. Als Helena die gelezen hadt, riep zij al weenende: Eilaas! hoe kan het zijn dat de liefde, die de koning mij bij zijn vertrek bewees, zoo veranderd is. Bij het hooren dezer klachten, konden de hertog, Maria, zijne nicht, en meer andere mevrouwen die daar aanwezig waren, hunne tranen niet weerhouden. Maar de oude koningin scheen ze allen te willen troosten met een geveinsd hert.

Terwijl zij nog allen bij Helena waren, kwam een derde brief, die nog scherper bevel voerde dan de voorgaande. Alsdan ging de oude verraadster bij Helena zitten, en zeide: Lieve dochter, zij gerust; zoo lang ik leef zal u geen leed geschieden, al moest ik mijn leven voor u te pande stellen. Over die woorden was Helena een weinig getroost; maar des anderdaags 's morgens kwam een andere brief, en des namiddags nog een andere, die meer en meer strenger werden. De hertog, hierover zeer bedroefd, zeide tot de oude koningin: Wat gaan wij met deze zaak doen? Die valsche vrouw antwoordde: De brieven, die mijn zoon zendt, worden langsom strenger, bijgevolg durf ik er mij niet meer mede bemoeien, want ik vrees zijne gramschap.

Des anderdaags kwamen er nog twee mannen, elk met eenen brief, en zoo voorts tot acht verschillende, waarvan de laatste de strengste was. Als al de brieven ingekomen waren, trok de oude koningin naar Douvres

terug, zeggende, dat zij het bevel haars zoons niet langer dierf wederstaan. Intusschen was de hertog van Gloucester zeer bedrukt; want indien hij 's konings bevel niet volbracht, was hij bedreigd van lijf en goed te verliezen; en nogtans kon hij niet besluiten zijne koningin te doen sterven. Toen zeiden zijne raadsheeren: Hertog, het is beter dat eene vrouw alleen sterft, aangezien het den koning zoo bevolen heeft, dan dat gij, en nog honderden van uw maagschap met u sterven; want indien de koning tegen u opkwam, zijt gij en al uwe vrienden niet machtig genoeg om daaraan te wederstaan.

Helena wordt de hand afgekapt, en Maria van Gloucester, des hertogs nicht, wordt in hare plaats verbrand.

Als de raadsheeren dit aan den hertog gezegd hadden, ging hij tot Helena met den laatst ontvangen brief en las hem haar voor, er bijvoegende: Ik wenschte wel dat ik nooit geboren was, dan zou ik zulk een wreed bevel, als dat des konings, niet moeten uitvoeren. Helena zeide daarop: Is dit mijn echtgenoots begeerte, zoo wil ik geerne sterven; maar het pijnigt mij zeer dat mijne onnoozele kinderkens sterven moeten, die nog niemand iets misdaan hebben. Ach! mocht ik mijnen heer en meester voor mijnen dood spreken, ik zou te liever sterven! Eilaas! mevrouw, zegde de hertog daarop, dat is onmogelijk. Ik ben ook nog verplicht een kenteeken van u aan den koning als hij terug komt te toonen, opdat hij niet zegge dat ik een ander doen sterven heb. Waarop Helena zegde: Neem dan de hand met de ringen, die hij mij uit teedere liefde schonk toen hij mij trouwde: dat hij daardoor gedenke wat groot leed hij mij heeft aangedaan. Dan riep de hertog een zijner onderdanen en beval hem Helenas hand af te kappen, hetwelk dadelijk werd gedaan; maar toen men in Londen dit vernam, ontstond er oproer en wilde men den hertog van Gloucester doodslaan; want Helena werd om hare

deugd alom bemind. Als de hertog dit vernam, bracht hij Helena in eene afgelegene kamer, en besloot haar des anderdaags zeer vroeg, voor het iemand wist, te laten verbranden. Zij en hare kinderkens bleven dan dien nacht onder de waakzaamheid des hertogs, waar er een algemeenen rouw en geklag plaats had van allen die er tegenwoordig waren, bijzonderlijk van Maria van Gloucester, die als zinneloos van smart was, en die zeide, indien men hare meesteres het leven ontnam, zij haar ook zou omgebracht hebben. Vervolgens wierp zij haar voor den hertog op de knieën, en riep: Lieve oom, laat mij verbranden en laat mevrouw de koningin met hare twee kinderkens leven. Maar de hertog zegde, dat dit niet mocht zijn, dat men de verwisseling zou gewaar worden. Waarop zij riep: Ach, oom! laat twee kinderkens van laken en andere stoffen maken: ik zal ze met mij dragen, als gij mij ter dood laat leiden; zoo kan mevrouw met hare twee zoontjes behouden worden; 't is beter dat ik alleen sterve, dan wij met vier; dus, oom, kies wat gij wilt doen.

Toen Maria van Gloucester deze woorden gesproken had, viel Helena van aandoening aan hare voeten in onmacht. Maria riep dan tot den hertog: Ach, oom! leid mevrouw in eene veilige plaats, en laat mij verbranden! ik wil volstrekt voor haar sterven! Aangezien gij het zoo dringend begeert, sprak de hertog bedrukt, ik zal uwe begeerte voldoen. Hij liet haar dan den arm afkappen, die hij in zijne slaapkamer droeg om te bewaren; maar de hand van Helena werd aan een der kinderkens vastgehecht. Alsdan werden zij met hunne moeder in een bootjen geplaatst, met drij brooden en wat wijn, en men liet ze drijven op Gods genade. De nicht des hertogs werd dan voor het dag was verbrand, zonder dat iemand kon vermoeden dat het Helena niet was.

Hoe Helena hare twee kinderen in eenen bosch verliest.

Helena dreef dan met het bootjen een geruimen tijd tot dat zij in Britanje aan een groot bosch kwam. Daar nam zij hare beide kinderen en stapte met hen aan land. Het bootje dreef dan weder en kwam na drij dagen op de plaats aan van waar het vertrokken was. Nauwelijks was Helena aan land gestapt, of zij begon bitter te weenen en te klagen, zeggende: Maria van Gloucester, die getrouwe en edelmoedige maagd, heeft gewillig den dood ondergaan om mij daarvan te bevrijden, hetgeen mij zeer leed is; want al ben ik uit de handen der menschen verlost, ik zal hier door de wilde dieren verscheurd worden; of indien ik deze dood ontga, wie zal voor mij en voor het voedsel mijner kinderkens zorgen? want ik heb maar eene hand en kan met moeite mijn eigen behelpen. Terwijl zij aldus klaagde, zette zij zich van vermoeidheid op het gras en viel weldra in slaap. Toen kwam daar eenen wolf en eenen leeuw, die de beide kinderkens in de muil namen en dieper in het bosch droegen. Daar begonnen zij hevig te vechten, omdat elk ze alle twee wilde hebben. Dit werd van eenen eremijt, die in het bosch woonde, gezien, en die aanstonds toeliep om hun de kinderkens af te nemen. De wolf vluchtte weg en liet het eene kind liggen; maar de leeuw droeg het andere in zijn hol. De eremijt nam het kind op en bracht het in zijne kluis. Daarna ging hij naar het leeuwenhol, en wachtte tot dat de leeuwin het verlaten had. Hij ging dan zien wat er van het kind geworden was en vond het bij geluk nog in leven. Hij nam het mede, droeg het in zijne kluis bij het andere en gaf het den naam van Lion; het ander noemde hij Arm, omdat het eenen arm aan zich gebonden had. De kinderen werden vervolgens door den eremijt opgekweekt tot hun zestiende jaar.

Hoe Helena op een koopvaardijschip uit medelijden wordt opgenomen en hoe zij te Nantes kwam.

Als Helena ontwaakte, waren hare kinderen weg. Dit verlies deed haar op nieuw weenen en jammerlijk klagen. Eilaas! zeide zij, waar zijn mijne kinderen! waarom hebben de wilde dieren, die mijne kinderen verslonden hebben, mij ook niet verscheurd! want het is onmogelijk dat zij door menschen zijn medegenomen! Dus weenende en als uitzinnig, zag zij langs alle kanten heen: langs de eene zijde zag zij niets dan eene uitgestrekte wildernis, langs de andere zijde niets dan water en lucht. Eindelijk werd zij in de verte eenige schepen gewaar, waarop kooplieden waren. Zij riep hun met luide stem, hun smeekende, dat zij haar toch om Godswil zouden medevoerd hebben. De kooplieden kregen deernis met haar; zij kwamen naar land en namen haar mede. Na haar gevraagd te hebben waarom zij zoo droevig was, en nadat Helena hun haar ongeval en hoe zij hare beide kinderen had verloren, verhaald had, gevoelden zij veel medelijden voor haar. Eindelijk kwam het schip voor Nantes, waar Helena afscheid van de kooplieden nam en hun zeer bedankte. Zij trok dan de stad in en bad van deur tot deur om eene aalmoes, tot dat zij bij eene vrouw kwam, die arme menschen herbergde voor den helft van hetgeen zij om Godswil kregen. Helena verbleef daar zestien jaren; maar toen ging zij van daar weg, omdat er zoo veel ongeloovigen in dat land waren.

Op dit tijdstip was ook de koning Antonius met eene groote heirkraft op reis om zijne dochter Helena te zoeken. Na lange reizen, kwam hij eindelijk te Sluis, in Vlaanderen aan. Daar vernam hij, dat Helena in een klooster was gegaan. Hij ging daar ook heen en vroeg naar zijne dochter. De abdis zegde, dat zij daar maar een luttel tijds was geweest, en hoe en waarom zij was

heen gegaan, zonder dat zij verder wisten wat van haar geworden was. Op dit verhaal was de koning zeer bedroefd, en hij zwoer op nieuw niet te zullen rusten voor dat hij Helena terug gevonden had. Hij ging dan weder te scheep.

Hoe dat de koning Hendrik weder in zijn land komt en de dood van Helena verneemt.

Koning Hendrik zijnen plicht in Italiën volbracht hebbende, besloot weder naar zijn rijk te keeren. Hij kwam te Boulonje, en van daar zond hij eenen bode tot den hertog van Gloucester, met het bericht dat hij terug kwam en dat hij hem Helena aanbevoel, die hij nog altoos boven alles ter wereld lief had. Als de hertog dit van den bode vernam, vroeg hij: Bemint hij ze dan zoo zeer? waarom heeft hij ze mij dan met hare twee kinderkes doen verbranden? Waarop de bode verschrikt antwoordde: O heer! hebt gij die edele, goedertierene en schoone mevrouw doen verbranden? neem dan de vlucht voor dat de koning komt; want hij bemint Helena meer dan al de schatten der wereld. Bij het hooren dier woorden, begreep de hertog dat hij valschelijk bedrogen was en hij begon te weenen.

Kort daarna kwam de koning te Londen en hij werd door den hertog met pracht ontvangen. Zijne eerste vraag was, hoe het met Helena ging en met Maria zijne nicht? De hertog antwoordde verlegen: Zeer wel. Dan zeide de koning: God zij geloofd, die mij zoo lang gespaard heeft, dat ik ze nog zal kunnen zien en spreken. De oude koningin kwam dan ook toegesneld en heette al weenende haren zoon wellekom. Waarop de koning verbaasd zeide: Ween niet, moeder, wij zijn allen gezond en ongedeerd hier terug. Maar de moeder antwoordde: O zoon, ik heb reden om te weenen; want weet dat de moordenaar Gloucester, de liefste die ik ter wereld zag, heeft doen verbranden: namentlijk, Helena

en hare beide kinderen. Bij het hooren dezer woorden werd de koning als uitzinnig, en hij gebod, dat men den hertog aanstonds moest ter dood brengen. Toen de hertog dit vernam, kwam hij tot den koning en zeide : Heer, wat ik gedaan heb, hebt gij mij bevolen. Dit is niet waar, valsche verrader ! riep de koning ; gij hebt mij geschreven dat Helena gelegen was van twee honden, hetgeen schandelijk gelogen was ; want ik heb vernomen dat het twee bevallige zonen waren. Als de hertog van twee honden hoorde spreken, was hij geheel overtuigd dat er verraad in het spel was en hij wilde zich bij den koning verontschuldigen ; maar de geslepene verraadster trok haren zoon ter zijde en sprak : Als gij Helena zoo lief hebt als gij zegt, dan zoudt gij aanstonds moeten wraak nemen en hem laten dooden, die haar met hare beide kinderkens doen verbranden heeft. Daarop werd de koning nog meer vergramd ; hij greep zijn zweerd en sloeg naar den hertog, roepende : Hoe is het mogelijk dat gij Helena dierft verbranden ! Waarop de hertog weder antwoordde, dat hij het hem bevolen hadt, en dat nog wel met negen verschillende brieven, door negen verschillende boden aangebracht, en dat de brieven allen met 's konings zegel gestempeld waren, hetwelk hij voor het gerecht wilde bewijzen. Daarop zeide de koning : Als gij dit kunt doen, dan wil ik u uwe misdaad vergeven. Alsdan ging de koning met al zijne edellieden in het paleis, terwijl de oude verraadster hem gedurig vroeg, waarom hij den moordenaar van Helena niet aanstonds liet onthoofden.

Intusschen kwam een vreemde bode tot koning Hendrik, en zeide : Heer, de koning Antonius van Constantinopel, mijn meester, is voor deze stad gekomen en hij vraagt oorlof om er te mogen vernachten. Zonder antwoord te geven, reed koning Hendrik met al zijne heeren hem dadelijk te gemoet en vroeg, wie hij was en wat hij zocht ? Ik zoek mijne dochter, de schoone Helena, antwoordde koning Antonius. Waarop koning

Hendrik zeide : Ik ben ook in droefheid wegens eene genaamde Helena, omdat de hertog van Gloucester haar met hare twee zonen heeft doen verbranden, voor welke misdaad hij eerlang zal te recht staan om zijne onschuld te bewijzen. Als koning Antonius dit hoorde, werd hij bleek van ontroering en vroeg, wat jonkvrouw het was en van wat land zij kwam ? Koning Hendrik antwoordde, dat het eene bevallige vrouw was, maar dat hij niet wist van wat land zij kwam. Vervolgens verhaalde hij hoe hij ze in eenen boomgaard had gevonden en hem gezegd had, dat zij uit haar land was gevluht omdat haren vader haar trouwen wilde, en dat hij haar dan zelve, tegen zijns moeders dank, getrouwd had, haar verheffende tot koningin van Engeland.

Toen koning Antonius dit hoorde, riep hij met luide stem : Ach, mijne lieve dochter Helena ! zijt gij inderdaad dood ! o, dat zal mij ook het leven kosten ! Bij deze jammerklachten, werd koning Hendrik insgelijks zoo bedroefd, dat men niet wist wie men eerst troosten zou ; en zoo reden zij te zamen naar het paleis.

De koning houdt raad, en de hertog bewijst voor denzelfven zijne onschuld.

Als de twee koningen te Londen in het paleis waren, werd er door de edellieden eenen raad belegd, waar de hertog van Gloucester onderhoord zou worden. De hertog verscheen dan met de negen boden, elk met den brief in de hand die zij hem gebracht hadden ; want hij had uit voorzichtigheid die mannen in het gevang laten zetten. Toen liet de hertog den koning al de brieven elk afzonderlijk lezen, en toonde hem zijnen zegel, waarover den koning zeer verwonderd was. Hij deed dan elken bode in het bijzonder zweeren, van wie en van waar zij de brieven gekregen en gebracht hadden. De bode, die van Napels gekomen was, zwoer, dat de patriarch hem den brief gegeven had. Daarop werd

koning Hendrik als woedend, en zeide, dat de patriarch hem bedrogen had, maar dat hij het op hem zou wreken. Daarna werden de acht andere boden gehoord, waarvan de zeven eerste eenen valschen eed deden; maar de achtste zeide: Heer koning, ik weet niet wat men met mij doen zal, hangen of verbranden; maar om mijner ziele zaligheid, zal ik de waarheid zeggen. Als de oude koningin hoorde dat dezen bode alles ging bekennen, liep zij tot den koning en zeide: Mijn zoon, het verwondert mij dat gij zoo lang draalt om recht te doen over den moorddadigen hertog, die uwe beminde vrouw Helena zoo deerlijk heeft doen verbranden. Als de hertog haar zoo hoorde spreken, zeide hij: Heer koning, toen gij uit uw land vertrok, steltet gij geheel uw koninkrijk onder mijne macht, hetwelk ik nog in handen heb; want uwe majesteit heeft het nog niet overgenomen. Derhalve ben ik nog regent van den lande, en met de volmacht die ik nog bezit, sla ik de hand aan deze vrouw, en houd ze gevangen, tot dat ik weet wie deze verraderij in het werk gesteld heeft. Daarop liet hij de oude koningin in hechtenis nemen en in eene kamer opsluiten.

Als dit gedaan was, verklaarde de bode, dat hem de oude koningin den brief gegeven had; dat hij hem uit Douvres had overgebracht, zonder te weten dat hij eenig verraad behelsde. Na deze bekentenis, verzocht koning Antonius dat dezen bode, alsook degene van Napels, vrij zouden zijn van de doodstraf, omdat zij de waarheid gezegd hadden; maar dat men de anderen eene strenge dood moest doen ondergaan; hetwelk hem toegestaan werd. Ook verzocht de koning Antonius aan zijne Engelsche majesteit, om met de oude koningin eens te mogen spreken, hetwelk hem ook werd toegestaan. De hertog van Gloucester geleidde hem dan tot haar. Als nu koning Antonius met haar alleen was, zeide hij: Weet, mevrouw, dat ik terug naar mijn land ga, en indien gij het begeert, zal ik u met mij nemen en u

tot koningin van Constantinopel maken; want ik bemin u boven alle andere vrouwen; ik bid u dus mij te zeggen of gij mijn voorstel aanneemt. De oude koningin, over die woorden gevleid, zeide: Heer koning, gelieft het u mij te trouwen, zoo beloof ik u, eer er vier maanden verlopen zijn, mijnen zoon heimelijk te dooden en u koning van Engeland te maken. Dit gezegde verschrikte den koning; doch hij geliet zich alsof hij er over tevreden ware geweest. Nadat zij vervolgens eenigen tijd met elkander hadden gesproken, verzocht zij den koning Antonius om, als onderpand, hunne beide gordelriemen te willen verwisselen. De koning stemde daarin toe, en hij gaf haar den zijnen, en zij den haren met hare beurs er aan. Maar denkende op den zegel die er in zat, vroeg zij den koning Antonius haar de beurs terug te geven. Deze, eenig vermoeden opvallende, liep met de beurs de kamer uit en sloot haar binnen. Toen hij alleen was, deed hij de beurs open en vond er den nagemaakten zegel in. Hij ging dan tot koning Hendrik en liet hem den zegel zien. Deze was er over verwonderd; hij liet den hertog roepen en vroeg hem waar den zegel van Helena was? De hertog antwoordde: Die zegel heb ik. Hoe komt dat? vroeg de koning; ik liet bij mijne afreis maar drij zegels maken en nu vind ik er vier. Waarop koning Antonius zeide: De zegel dien ik in uwe moeders beurs gevonden heb moet voorzeker valsch zijn; laat haar hier komen en vraag haar hoe zij aan dien zegel gekomen is. Dit werd gedaan. Als zij voor den koning kwam, deed deze laatste de meineedige boden ook halen. Toen zeide hij tot zijne moeder, dat zij zich bereiden moest om te sterven, want dat zij met de meineedige boden ging verbrand worden. Zoohaast de oude koningin hoorde dat zij sterven moest, beleed zij openbaarlijk en in het bijzijn van al de heeren hare schuld, zeggende, dat zij den zegel had laten namaken, en dan den goudsmid had vermoord; dat zij acht brieven had laten schrijven, en haren secretaris dan doorstoken had.

Verder verhaalde zij al de schelmerijen waaraan zij zich had plichtig gemaakt, waarna zij veroordeeld werd om aan eenen staak verbrand te worden in gezelschap van de zeven meenedige boden.

Nadat deze schrikkelijke straf volvoerd was, ging de hertog van Gloucester tot de twee koningen, en zeide hun, dat Helena met hare beide kinderen nog in leven was, maar dat hij niet wist waar zij zich bevonden; dat hij ze met een bootjen in zee had laten gaan, en dat zijne nicht Maria zich vrijwillig had laten verbranden, om Helena van de dood te verlossen. Als de beide koningen dit hoorden, zwoeren zij nimmermeer van elkander te gaan, voor dat zij Helena hadden terug gevonden. De koning van Engeland stelde dan op nieuw zijn rijk onder de bescherming van den hertog van Gloucester en vertrok vervolgens met koning Antonius.

Hoe Helenas kinderen van den eremijt afscheid namen en in Beieren aankwamen.

Op zekeren dag ging de eremijt met de kinderen in het bosch wandelen tot aan de plaats waar hij ze gevonden had. Ziet, kinderen, sprak hij dan, hier heb ik u voor de eerste maal gezien, en u aan de wilde dieren ontnomen, die u voorzeker zouden verscheurd hebben. Zijt gij dan onze vader niet? vroegen daarop de kinderen. Neen, antwoordde de eremijt: het is nu zestien jaar geleden dat ik u hier aan de roofzuchtige dieren ontrukte en u als mijne kinderen heb opgevoed. Toen spraken de kinderen: Aangezien gij onze vader niet zijt, zullen wij van land tot land reizen tot dat wij onzen vader zullen gevonden hebben. Na dit gezegd te hebben, namen zij van den eremijt afscheid, waarover deze zeer droevig was.

Als zij eenigen tijd door het bosch hadden gegaan, kwamen zij aan den oever der zee, waar een schip lag, wiens schipper hen vroeg, van wat land zij waren? Zij

gaven tot antwoord: Wij weten niet van wat land wij zijn, noch wie onzen vader en onze moeder is; maar wij hebben zestien jaren in dit bosch gewoond bij eenen eremijt, Felix genaamd. De schipper kleepte de beide kinderen en gaf hun nog eenig reisgeld, waarvoor zij hem hertelijk dankten en vriendelijk van hem afscheid namen. Na vele dagen reizens, kwamen zij eindelijk in Hoog-Duitschland in Beieren aan, waar alsdan eene hertogin regeerde, die sterk belegerd werd door den hertog van Gloucester. De beide zonen van Helena werden op hun verzoek bij de hertogin gebracht, die behagen in hun kreeg en ze aanstonds eten liet voorzetten. Lion at zoo veel, te weten, vleesch en geheele kapuinen, hetwelk eenieder verwonderde; maar Arm at niets dan droog brood en wortels, die hij had medegebracht; waarom de hertogin aan Arm vroeg, waarvan hij leefde? Hij antwoordde: Mevrouw, ik heb in zestien jaren bij eenen eremijt, die ons heeft opgevoed, niets dan brood en wortels geëten. Verder vertelde hij al wat hun over gekomen was, waarover de hertogin zich zeer verwonderde, en zij hield ze vervolgens bij haar.

Het gebeurde dan dat de stad, vermits zij hevig belegerd werd, in angst was en het arme volk veel gebrek leed. Lion dit bemerkende, deelde de spijzen der hertogin, zonder dat zij het wist, aan de hongerlijdenden. Dit deed hij ook eens op zekeren dag dat de hertogin veel heeren genoodigd had: hij nam voor de maaltijd meest al de spijzen weg en gaf ze aan de arme lieden. Een hoveling, die dit zag en die eenen haat tegen de beide zonen voedde, gaf hiervan kennis aan de hertogin, zeggende, dat Lion al de spijzen aan den armen had uitgedeeld, om haar in oneer bij de heeren te brengen; want dat er in de stad niets meer van eetwaren te bekomen was. Dit vergramde de hertogin zoodanig, dat zij de beide broeders uit de stad bande. Maar toen zij weg waren, kwam een der koks tot haar, en zegde, dat er geen nood was, want dat al de potten nog vol en de

braadspitten met allerhande vleesch voorzien waren. Dit maakte haar droevig omdat zij de broeders had gebannen. De jongelingen kwamen dan buiten de stad in het leger van den hertog van Gloucester, die hun vroeg, van waar zij kwamen? Zij antwoordden: Wij zijn uit de stad gebannen, omdat wij de arme lieden geholpen hebben. Dan vroeg de hertog den eenen jongeling, wat hij in dat kofferken had dat aan zijnen hals hing? Hij gaf tot antwoord, dat het eenen arm was, doch dat hij niet wist hoe hij daar was aangekomen. Dit gezegde deed den hertog denken op de schoone Helena, die hij den arm had laten afslaan. Hij verzocht dan de jongelingen om bij hem te blijven, hetgeen zij hem geerne toestonden.

Weinigen tijd hierna werd den vrede gesloten tusschen den hertog en de hertogin, en het kwam zoo ver, dat hij haar trouwde en mede naar Engeland nam. Nadat de hertogin daar eenige dagen verbleven had, werd zij verliefd op den jongeling Lion en deed hem op zekeren tijd in hare kamer komen, waar zij hem zegde, dat zij hem meer dan iemand ter wereld beminde. Lion hield zich alsof hij haar ook beminde; maar hij en zijn broeder vroegen oorlof aan den hertog en vertrokken heimelijk des nachts uit Londen naar Boulonje, hetwelk toen belegerd werd door den graaf van Vlaanderen. Als zij in Boulonje waren, gingen zij tot den kapitein of hoofdman der stad en verzochten hem om een harnas en peerden, hetgeen hun den kapitein bereidwillig gaf. Zij stelden zich dan aan het hoofd en bedreven zulke vrome daden, dat Lion den graaf van Vlaanderen op de vlucht sloeg en de stad verlostte; waarover de kapitein hun veel lof toesprak en hun bad om bij hem te blijven; maar zij antwoordden, dat dit onmogelijk was, omdat zij hunnen vader moesten zoeken. Dan gaf de kapitein hun eene groote som gelds, waarover zij hem bedankten, en zij gingen dan te sloop, dat hen te Normandië bracht, waar zij al hun geld aan de arme lieden uitdeelden.

Hoe Helenas kinderen te Tours kwamen, waar zij Christenen gedoopt werden.

Kort daarna kwamen zij in de stad Tours, waar zij in het hof van den bisschop gingen en daar smeekten om christenen gemaakt te worden. De bisschop vroeg hun van waar zij kwamen; zij vertelden hem hunne lotgevallen en werden dan gedoopt: Arm werd Brixius genoemd en Lion kreeg den naam van Martinus. De bisschop hield ze vervolgens bij hem, en benoemde Martinus tot zijnen hofmeester en Brixius tot zijnen klerk.

Als Helena uit Nantes vertrokken was, ging zij naar Tours. Daar leefde zij als in de voorgaande stad van aalmoesen. Zij ontving ook dagelijks eene aalmoes van haren zoon Lion, zonder dat zij malkander kenden; maar telkens als hij haar zag werd hij geheel ontroerd, hetgeen ook aan zijnen broeder voorviel, waarover zij zeer verwonderd waren.

Hoe de koningen Hendrik en Antonius te Tours kwamen, waar koning Hendrik zijne zonen vindt.

Na vele moeielijkheden onderstaan te hebben, kwamen de twee koningen eindelijk te Tours om ook Helena daar te zoeken. Toen zij de stad naderden, zonden zij boden tot den bisschop, om te vragen of zij er binnen mochten komen. De bisschop stond het hun geerne toe, onder voorwaarde, dat hunne krijgslieden er buiten onder hunne tenten zouden blijven, waar men hun van de noodige spijzen en drank zouden voorzien. De bisschop reed dan met zijne heeren de koningen te gemoet, en zij bewezen elkander veel eer en plechtplegingen. Na vele wederzijdsche woorden gesproken te hebben, vertelde koning Hendrik zijne lotgevallen en hoe hij zijne echtgenooten en zijne kinderen zocht. Terwijl zij hiermede bezig waren, zag koning Hendrik de twee broeders voor den bisschop rijden en hij vroeg van waar

die jongelingen waren? De bisschop antwoordde, dat zij uit verre landen kwamen, en dat hij hen zelfs tot christenen gedoopt had.

Aldus sprekende, kwamen zij allen aan het hof des bisschops, waar er veel arme lieden stonden om van deze heeren aalmoesen te ontvangen. Onder andere stond daar ook Helena, die zeer bedroefd was als zij haren vader en haren echtgenoot zag zonder hen te durven aanspreken. Eilaas! zuchtte zij, ik mag wel bedroefd zijn als ik die twee koningen zie, die mij zoeken om mij te dooden, hetgeen ik niet verdiend heb! Dit zeggende, ging zij heen, uit vrees van erkend te worden.

Als de heeren nu van hunne peerden gestegen waren, ging Martinus in de keuken en nam daar al het lekkerste eten; hij deelde dit, uit liefde Gods, onder de schamele menschen. Eenige hovelingen, die dit zagen, waren over dit stout bestaan verwonderd en gingen tot den bisschop zeggen: o Heer, gij zult van daag beschaamd staan over de handelwijs van Martinus, uwen hofmeester; want hij heeft aan het straatgespuis al de spijsen uitgedeeld, die gij voor u en voor al de andere heeren hadt laten bereid maken. De bisschop riep daarop Martinus, en vroeg hem, of de armen eerst en van het beste moesten gediend worden, alvorens de heeren er van genuttigd hadden? Ja, eerwerde heer, antwoordde Martinus; want hetgeen men aan den armen geeft, geeft men aan God; en als gij of de heeren er eerst het beste van genomen hebben, dan behoeft men het niet meer uit liefde Gods aan de arme menschen te geven: het moet God het aangenaamste zijn als men hem eerst dient, eer iemand daarvan zijne belijfte genomen heeft.

Terwijl Martinus nog bij den bisschop stond, kwam er een der koks toegelopen en sprak: Eerwerde heer, laat de prinsen en heeren maar aan tafel gaan; want de keuken is zoo wel voorzien van allerhande spijsen, dat men nauwelijks weet waar er mede te verblijven. De bisschop dit hoorende, was er over verwonderd, en

zeide: Martinus, gij dient mij, maar het behoorde beter dat ik u diende. Alsdan gaf de bisschop aan geheel zijn hof bevel, dat men Martinus zou laten doen al wat hij begeerde.

De vorsten en heeren gingen dan aan tafel en werden zeer wel gediend door Martinus en Brixius. Gedurende de maaltijd had koning Hendrik de twee jongelingen gestadig in het oog, en eindelijk, het kofferken ziende, dat Brixius aan den hals hing, vroeg hij, wat hij daarin bewaarde? Brixius antwoordde, dat het van geen belang was het te weten. Dan verzocht koning Hendrik, alsook den bisschop en andere heeren, dat hij het zou willen toonen. Brixius liet zich overhalen, met besprek, het dadelijk terug te krijgen. Dan nam de jongeling de hand uit het kofferken en gaf het aan koning Hendrik over. Nauwelijks had deze de ringen, die aan de vingers waren, bezichtigd, of hij herkende ze en riep met luide stem: Ach! dit is de hand van mijne uitverkorene! van mijne dierbare vrouw Helena en van uwe dochter, heer koning Antonius! Dit zeggende, liep hij tot de jongelingen, vatte ze in zijne armen, en riep verheugd: Weest wellekom, mijne geliefde zonen! weest wellekom!

Martinus en Brixius dit hoorende, waren ten hoogsten verblijd dat zij hunnen vader gevonden hadden; maar zij waren ook bedroefd omdat zij niet wisten waar hunne moeder was. Koning Antonius was insgelijks verheugd over het vinden zijner kleinzonen; maar zijne droefheid was zoo veel te grooter, omdat hij Helena niet terug vond.

Bij het eindigen der maaltijd, vroeg Brixius zijnen vader om hem te zeggen, hoe hij aan die hand gekomen was en wie zij toebehoorde. Toen zegde hem koning Hendrik, dat het zijne moeders hand was; en vertelde hem vervolgens alles wat er was gebeurd. Brixius werd daarover zeer bedroefd en wilde zich wreken op den hertog van Gloucester; maar als men hem zegde, dat het zijne schuld niet was, was hij bevredigd. Daarna gaf de

koning, zijn vader, hem eenen brief voor den hertog van Gloucester, en zegde, dat hij daarmede naar Londen moest gaan. Ook overhandigde hij hem drij zilveren zegels, die hij den hertog moest geven om er een kruis van te laten maken en het dan in de kerk aan God op te offeren. Een dezer zegels was die des konings, de tweede die van Helena, en de derde was de nagemaakte. Vervolgens gaven de twee koningen te kennen, dat zij verder op naar het heilig Land wilden reizen, dat Martinus hen moest vergezellen, en dat Brixius van uit Engeland bij hen kon komen. Als de bisschop vernam dat de twee jongelingen hem gingen verlaten, zeide hij: Heeren koningen, ik hoor dat gij het heilig Land wilt bezoeken, maar deze reis ware voor de jongelingen te moeilijk; daarom, bid ik u, laat ze bij mij. Dit werd den bisschop toegestaan, waarover hij zeer verheugd was.

Des anderdaags namen de twee koningen en heeren afscheid van den bisschop en dankten hem hartelijk. Als allen vertrokken waren, vroeg Brixius oorlof aan den bisschop, omhelsde zijn broeder Martinus en trok naar Engeland, na alvorens de hand zijner moeder aan den bisschop in bewaring gegeven te hebben.

Als Brixius te Londen aankwam, ging hij naar het paleis en overhandigde Gloucester den brief, waarmede zijn vader hem belast had. Zoodra de hertog dien gelezen had, riep hij met luide stem: Mijne heeren, ziet hier uw wettelijke heer, de zoon van koning Hendrik. Daarna drukte hij hem in zijne armen, en smeekte hem om vergiffenis voor hetgeen hij hem en zijne moeder onvrijwillig doen lijden had, hetgeen hem Brixius vriendelijk vergaf. Vervolgens stelde hij hem de drij zegels ter hand, zeggende, dat hij daarvan een kruis moest laten maken. Aanstonds liet de hertog eenen goudsmid halen, om de zegels te smelten; maar wat de goudsmid ook deed, de nagemaaakte zegel der oude koningin wilde niet smelten. Hij was daar over verwonderd en maakte dan het kruis van de twee zegels.

Als Brixius eenigen tijd in Engeland verbleven had, wilde de hertog hem bij zich houden; doch Brixius zeide, dat hij tot zijnen broeder te Tours begeerde terug te keeren. De hertog, die nieuwsgierig was Martinus te zien, trok mede naar Tours. Daar gekomen zijnde, liet Brixius hem de hand zien van Helena, die hij zeer wel herkende; want zij was nog zoo frisch alsof zij eerst gisteren ware afgekapt geweest. Na eenige dagen verblijf, nam de hertog van Gloucester oorlof van den bisschop en keerde weder naar Engeland.

Hoe Helena van Tours naar Napels ging.

Als de schoone Helena een geruimen tijd in Tours gewoond had, hoorde zij zeggen, dat koning Antonius, haar vader, en koning Hendrik, haar echtgenoot, van de Turken verslagen waren, en dat hunne lichamen te Napels waren overgebracht. Onmiddellijk stelde zij zich op weg naar Napels; maar in Lombardiën komende, werd zij ziek, en ging in de stad Graffes in het gasthuis, waar gelukkig christene vrouwen woonden.

Na eenige dagen hier geweest te zijn, kreeg Helena door Gods hulp, en door de goede zorgen van de overste van het gasthuis, de gezondheid weder; want Helena werd daar geerne gezien, omdat zij dikwijls hare lotgevallen had verteld, en die vrouwen met haar medelijden hadden. Nogtans vertrok zij op zekeren dag heimelijk uit het gasthuis, zonder dat moeder-overste het wist, en ging van Graffes op Napels. Daar komende, ging zij naar het paleis van den patriarch, haren oom, die zij in den tuin zag wandelen. Zoodra hij naderde, viel zij op de knieën en smeekte om eene aalmoes. De patriarch, ziende dat zij maar eene hand had, dacht op Helena, en riep haar tot zich. Hij vroeg haar van waar zij was en hoe zij hare hand verloren had? Heer, sprak zij, ik ben van Tours, in Lorreinen, en heb mijne hand onder de roovers verloren, die mij wilden onteeren;

want toen ik hunne begeerte niet wilde involgen, sloegen zij naar mij om mij te dooden en kaptten mij de hand af. Ik riep dan om hulp zoo luid ik kon, zoo dat de lieden op het strand mij hoorden, die mij ter hulp snelden en van de dood verlostten. Toen vroeg haar de patriarch, of zij nooit had hooren spreken van eene vrouw, Helena van Constantinopel genaamd, en die ook maar eene hand had? Ja, heer, antwoordde Helena; zij heeft langen tijd te Tours in mijn moeders huis gewoond; maar zij vertrok van daar, omdat haar vader en haar echtgenoot haar daar zochten om haar te verbranden, iets wat zij nooit verdiend had, zoo zij mij zegde. Daarop zeide de patriarch: Dochter, ter liefde van mijne nicht, waar ik u naar vroeg, zal ik u zoo lang gij leeft in mijn paleis onderhouden. Heer, gaf Helena tot antwoord, ik begeer anders niet dan dat ik onder een der trappen van uw paleis mag wonen, en de stukskens brood eten die van uwe tafel overschieten. Wat gij begeert, zeide de patriarch, zal u geschieden. Helena vroeg dan, of het waarheid was dat de verslagene lichamen der koningen Antonius en Hendrik in Napels waren, en toen zij hoorde dat alles valsch was, nam zij een weinig stroo en droeg het onder een der trappen van het paleis. Als de patriarch op en af ging, sprak hij Helena aan; want hij dacht dat het uit godvruchtigheid was dat zij daar verbleef; maar had hij haar gekend, hij zou ze voorzeker meer geëerd hebben.

Hoe Martinus te Tours van de trappen viel.

Martinus, Helenas zoon, was een godvruchtige jongeling, die des nachts met den bisschop ter metten ging. Het gebeurde eens, als Martinus met haast de trappen wilde afkomen, dat de booze, die alle deugd benijdt, erwten op de trappen gestrooid had, zoodat Martinus van boven tot beneden viel, en daar een geruimen tijd zonder kennis lag. Als hij weder tot zich zelve kwam,

zeide hij: Heer Jesus, ik dank u omdat gij mij tegenspoed in uwen dienst verleend hebt. Daarna klom hij zoo goed hij kon de trappen weder op en legde zich te bed, zeggende: Heer, ik lof u omdat gij mij wat kwellingen overzendt; het is zeer weinig in vergelijking van de pijnen en kwellingen die gij voor mij geleden hebt. Na aldus eenige dagen te bed te zijn gebleven, is hij weder hersteld en gezond geworden.

Hoe de koningen Hendrik en Antonius te Napels komen.

Nadat de twee koningen vele landen doorgetrokken waren om Helena te zoeken, en ook menigen veldtocht hadden uitgestaan, waardoor zij van eenige steden, door Gods hulp, christene steden hadden gemaakt, schreef de patriarch hun eenen brief, waarin hij hun kennis gaf, dat er eene vrouw in zijn hof was, bij wien Helena gewoond had. Zoohaast de koningen dit vernamen, waren zij zeer verblijd; zij braken hun leger spoedig op en gingen te scheep om naar Napels te varen.

Als Helena hoorde dat haar vader en haar echtgenoot naar Napels kwamen, vertrok zij van daar weder naar Graffes, waar zij eenigen tijd bij moeder Plaisance bleef wonen, tot dat die stad in beleg was, en dan trok zij weder naar Tours. Maar voor dat zij Napels had verlaten, had zij eenen treurigen brief geschreven, aldus luidende: Ik, Helena, die gedurende zeven jaren onder de trappen van den patriarch, mijnen oom, gewoond heb, beklag mij zeer ten opzichte van koning Antonius, mijnen heer en vader, en van koning Hendrik, mijnen echtgenoot, die alom zoeken om mij te dooden, iets dat ik niet verdiend heb; maar ik zeg u dat gij mij te vergeefs zult zoeken, want ik zal mij overal verborgen houden. Zij sloot den brief en legde hem, eer zij heen ging, onder eenen steen in haar celleken onder den trap. Toen nu de beide koningen te Napels kwamen, bracht ze den patriarch bij den trap waar Helena placht te

wonen; maar zij vonden ze niet, hetwelk den patriarch verwonderde. Hij deed dan een knecht onder den trap gaan, om te zien of zij nergens in eenen hoek zat te slapen. Deze stiet eenen steen uit den weg, waar onder den brief lag, vatte hem en gaf hem aan den patriarch; maar deze kon den brief niet openen. Hij overhandigde hem dan den koning Antonius, die hem ook niet kon openen, en hem aan koning Hendrik gaf. Deze brak hem open en las hem luid op. Als de patriarch hoorde dat zijne nicht zeven jaar bij hem had gewoond zonder zich te laten kennen, was hij, en allen die het vernamen, er zeer bedroefd over.

Helena wordt te Tours gezien.

De beide koningen van den patriarch afscheid genomen hebbende, keerden weder naar Tours. Als zij daar eenigen tijd geweest hadden, gebeurde het dat Helena met eenen ketel aan de rivier om water ging, en dat zij eenen doek uitwiesch. Een der knechten van koning Hendrik, die aan het water zijn peerd liet drinken, zag de vrouw, en bemerkende dat zij maar eene hand had, begon hij te twifelen of het Helena niet was; want hij was reeds bij koning Hendrik toen deze Helena tot echtgenootte nam. Hij riep haar dan toe: Vrouwken, God verleene u een goeden dag! zeg mij waar gij woont, want ik geloof dat ik u meermaals gezien heb. Helena, dit hoorende, keerde zich schielijk om, en ging heen zonder te antwoorden. De knecht, die langs de andere zijde van het water was, kon haar niet volgen, want hij vreesde met zijn peerd te verdrinken, omdat de rivier daar zeer diep was, maar hij merkte toch dat zij een klein straatje inging. Hij reed dan haastig tot koning Hendrik, en zeide hem, dat het hem scheen, dat hij mevrouw Helena gezien had. De koning was over deze tijding zeer verheugd en beloofde den knecht honderd mark goud indien hij Helena vinden kon.

Den eremijt Felix wordt geboodschapt dat de twee kinderen, die hij heeft opgevoed, te Tours waren.

Koning Hendrik, zeer tevreden omdat hij zijne kinderen gevonden had, en nu goede tijding wegens Helena vernemende, zond een bode om dit blijde nieuws in Groot-Brittanje aan den hertog van Gloucester, en aan anderen, die er over in droefheid waren, te gaan mededeelen. Maar de bode dwaalde bij toeval van den rechten weg en kwam in het bosch waar de eremijt Felix woonde. Hij zag hem, ging er bij en vroeg hem den rechten weg. Onder het gaan vertelde hem de bode, waarom hij naar Londen trok, en hoe de koning zijne twee zonen gevonden had, die te Tours waren, en vroeger Lion en Arm heetteden. Bij het hooren dezer woorden was de eremijt zeer verheugd, en, na den bode op den rechten weg te hebben gebracht, maakte hij zich aanstonds reisvaardig en vertrok naar Tours. In die stad gekomen, ging hij naar des bisschops paleis en wilde de trappen opklimmen om in de zaal te gaan; maar de deurbewaarder dit ziende, vroeg hem waar hij henen wilde? De eremijt antwoordde: Ik wil bij de heeren in de zaal gaan. Daartoe zijt gij net gekleed en juist geschikt, sprak de deurbewaarder spottend; en een stok grijpende, sloeg hij den eremijt zoo hevig op het hoofd, dat hij sterk bloedde, en schier van de trappen rolde; ja, hij was zoo zeer geslagen, dat hij geen voet meer kon verzetten en op den trap bleef zitten.

Aanstonds vergaderden zich de jonkers en dienaars bij den eremijt, omdat hij zoo wonderlijk was uitgedoscht, want zijne kleeding bestond meest uit gras en bladeren. Bij geval klom Martinus toen de trappen op om in de zaal te gaan, en de menigte rond den eremijt bemerkende, ging hij zien wat het zijn mocht. Aanstonds herkende hij hem, en hem daar zoo bebloed ziende zittende, vatte hij hem in zijne armen, omhelsde hem en

zeide : Wees wellekom, mijn beminde vader ! De eremijt hem goed beziende, herkende hem insgelijks, en vroeg : Hoe gaat het u, mijn geliefde zoon Lion ? en hoe vaart uw broeder Arm ? Martinus antwoordde : Beste vader, wij zijn christenen gedoopt : mijn naam is Martinus en mijn broeder heet Brixius. Als hij dit gezegd had, nam hij den eremijt onder den arm en leidde hem de trappen op. De deurbewaarder, die den eremijt geslagen had, kwam hen te gemoet ; Martinus verweet hem zijne snoode daad, er bij voegende : Wacht u wel van nog arme lieden te slaan als zij u niets misdoen. Hij bracht den eremijt dan in de zaal, waar hij zijn broeder Brixius vond, tot wie hij zeide : Broeder, zie hier den eremijt, onzen vader. Daarop liep Brixius tot hem, en kuste hem verscheidene maal.

Toen gingen zij alle drij tot de tafel waar de vorsten en heeren zaten, en de jongelingen zeiden tot koning Hendrik hunnen vader : Ziet, hier is de man, die ons aan de wilde dieren ontnomen en ons zestien jaren opgevoed heeft. De koning Hendrik dit hoorende, was zeer blijde ; hij nam den eremijt bij de hand, plaatste hem nevens zich aan tafel, en had hem geerne op wat lekkers onthaald ; maar de eremijt at anders niet dan wortelen, die hij had medegebracht. Hij verhaalde dan den koning Hendrik al hetgeen hij van zijne kinderen wist. Vervolgens nam hij afscheid van de vorsten en heeren en ging heen. Martinus en Brixius bevolen zich in zijne gebeden, hetwelk hij hun ook beloofde. Hij kwam dan, na vele moeielijkheden uitgestaan te hebben, weder in zijne kluis, waar hij in de vreeze Gods, zaliglijk zijn leven eindigde.

Hoe Helena in een huizeken gevonden wordt.

Als de dienaar van koning Hendrik vernam dat zijn meester hem honderd mark goud zou geven, indien hij kon aanwijzen waar Helena te vinden was, ging hij in

de straat, waar hij haar had zien ingaan. Hij vroeg hier en daar of niemand wist waar eene vrouw woonde, die maar eene hand had ? Eindelijk werd het huis hem gezezen. Hij ging er aanstonds heen, en vroeg aan de weerdin naar de vrouw met eene hand, die bij haar woonde. De weerdin antwoordde, dat zij geene vrouw met eene hand kende ; want Helena had haar gesmeekt dat zij toch aan niemand zeggen zou waar zij was. De dienaar hoorende dat die vrouw Helena loochende, zeide : Ik weet zeker dat zij hier is ; zeg mij dus waar zij haar verborgen houdt, of ik zal het den bisschop en den koning gaan klagen. Bij het hooren dezer bedreiging, vreesde de weerdin gedood te worden ; zij leidde dan den dienaar tot eenen ouden koffer, wees hem aan en zegde, dat zij, die hij zocht, daarin was.

Toen Helena hoorde dat de weerdin haar verkleit had, sprong zij uit den koffer en viel voor den dienaar op de knieën, hem om Godswil biddende, dat hij haar toch zou laten gaan, want dat hij niets bij haren dood zou winnen. Daarop begon zij bitter te weenen. De dienaar dit ziende, hief ze eerbiediglijk op, en zeide : Genadige mevrouw, ik bid u, ween niet meer : ik zweer u bij mijne zaligheid, dat u geen kwaad zal geschieden, integendeel, dat gij meer eer en weerdigheid zult betoond worden, dan ooit eenigen prins of vorst bewezen is. Daarom, droog uwe tranen, en gelief met mij naar het bisschoppelijk paleis mede te gaan, waar gij uw vader en uw echtgenoot, benevens uwe beide kinderen zult vinden, die allen zeer verlangen u te zien.

Hoe Helena bij haren echtgenoot en kinderen komt, en met hen naar Napels trekt.

Als Helena hoorde dat zij hare beide kinderen zou zien, die zij reeds vele jaren dood waande, vergat zij al haar lijden en droefheid en ging met den dienaar mede naar des bisschops paleis. Zoohaast koning Hen-

drik haar zag, riep hij zijne beide zonen, en zeide : Mijne dierbare kinderen, ziet hier uwe moeder, mijne geliefde echtgenootte en de dochter van koning Antonius. Dit gezegd hebbende, liep hij tot haar, bood haar de hand, heette haar hertelijk wellekom, en, weenende van blijdschap omdat hij haar weder gevonden had, omhelsde hij haar zeer vriendelijk. Hare beide zonen kusten haar ook onophoudelijk, alsmede baren vader, koning Antonius, die dan te zamen met koning Hendrik haar om vergiffenis baden, voor alles wat zij haar misdaan hadden; hetgeen zij gewillig deed.

Daarna deed koning Hendrik haar prachtig kleeden, zooals het eene koningin behoorde, en liet van groote blijdschap open hof houden. Brixius trouwde eenigen tijd nadien met de schoone Ludinne, hetwelk met veel vroolijkheid en luisterlijke feesten plaats had.

Als de feesten geëindigd waren, maakten zij zich vaardig om naar Napels, bij den patriarch, Helenas oom, te gaan. De twee koningen, met Helena, en Martinus en Brixius, namen dan beleefdelyk afscheid van den bisschop, hem zeer bedankende voor de eer en vriendschap die hij hun bewezen had.

Daarna vertrokken zij met al hun krijgsvolk en kwamen te Napels, waar zij door den patriarch zeer blijde en heerlijk werden ontvangen.

Nadat de twee koningen en prinsen daar eenige dagen verbleven hadden, nam koning Antonius zijn afscheid van Helena zijne dochter, van hare beide zonen en van al de andere heeren en vrienden, en vertrok weder naar Constantinopel; maar koning Hendrik en Helena bleven hun leven lang in Napels en zijn daar overleden. Brixius is later, na de dood zijns grootvaders, hem als koning in zijn rijk opgevolgd; maar Martinus is weder naar Tours gekeerd, waar hij een heilig leven leidde en godvruchtig is gestorven.

EINDE DER HISTORIE VAN HELENA.

TWEEDE DEEL.

HISTORIE

VAN

GRISELDIS DE ZACHTMOEDIGE.

De arme Griseldis wordt ten huwelijke verzocht en trouwt met Gautier, markgraaf van Salusen.

Er is een italiaansche dichter geweest, met naam Franciscus Petrarque, die geschreven heeft, dat de eerste markgraaf van Salusen, de heer Gautier was. Deze markgraaf werd dringend door zijne onderzaten verzocht, dat hij trouwen zou, opdat zijn land na zijne dood niet zonder erfgenamen zou blijven.

Hij stemde daar eindelijk in toe, onder voorwaarde, dat hij eene vrouw zou nemen naar zijnen zin, en, van wat geslacht zij ook wezen mocht, dat men haar zou eeren en eerbiedigen alsof het eene keizers dochter ware geweest. Deze voorwaarde werd door de onderzaten goedgekeurd en aangenomen.

Die zaak dus aanveerd zijnde, besloot Gautier zijne belofte ook te volbrengen. Hij beschikte en deed dan alles bereiden wat er tot het vieren eener bruiloft diensdig en noodig was. Niet ver van zijn paleis was er een dorp, waar er maar weinige en meest arme lieden woonden. Onder andere was daar een schamele man, Jan de Nicole genaamd. Deze had eene dochter, met naam Griseldis, die zeer schoon en deugdzaam was, en gespaarzaam leefde; want zij was in matigheid en in armoede opgebracht en wist dus niet wat weelde of gemak beteekende.

Gautier had deze maagd dikwijls opgemerkt, en had in haren handel wel gezien dat er wijsheid en eenen goeden aard in stak; want zij diende haren vader in zijne armoede met alle gehoorzaamheid en neerstigheid: zij schudde zijn hard bed op, bereidde volgens zijnen behoeftigen staat zijne spijsen en hoedde de weinige schapen die hem toebehoorden. Deze maagd dan wilde Gautier tot vrouw hebben, en geene andere.

Als de dag gekomen was die Gautier als zijn trouwdag aan zijne onderzaten had opgegeven, liet hij kronen, hoeden, gouden ringen en zeer kostelijke kleedren brengen, die, volgens zijne meening, Griseldis zouden passen. Ter zelfder tijd had hij de jonkvrouwen van hoogen staat en al zijne edellieden doen vergaderen. Met deze lieden trok hij omtrent den middag uit zijn paleis, alsof hij zijne bruid wilde te gemoet gaan; want niemand wist wie zij was, of van waar zij kwam: dit was hem wel dikwijls door zijne onderzaten gevraagd, maar nooit had hij het aan iemand willen zeggen.

Met dit heerlijk gezelschap ging Gautier in het gemelde dorp tot voor de deur van Jan de Nicole, vader van Griseldis, en hield daar stil. Op dat zelfde oogenblik kwam Griseldis met eene kan water op den schouder en wilde daarmede in hare woning gaan. Gautier hield haar staan en vroeg waar haar vader was. Zij nijdde eerbiedig het hoofd en zeide: Genadige heer, hij is in zijn huis. Waarop Gautier beval: Zeg hem dat hij mij hier buiten komt spreken. Zij boog op nieuw en deed wat haar bevolen was.

Toen haar vader buiten zijn huis kwam, nam Gautier hem bij de hand, ging met hem ter zijde en vroeg hem dan of hij hem zijne dochter tot echtgenoot wilde geven? De arme man, beschaamd en zeer verbaasd, wist niet wat zeggen. Ten laatste antwoordde hij: Heer, ik heb hier geenen wil; al wat u belijft zal geschieden; want gij zijt mijn gerechtige heer en ik uw nederige onderdaan. 't Is genog, zeide Gautier; laat ons binnen

gaan; ik zal uwe dochter in uw bijwezen vragen, of het ook met haren wil is.

Als Griseldis dien machtigen heer het huizeken haars vaders zag binnen komen, werd zij rood van schaamte. Gautier sprak haar aldus aan: Griseldis, het is met uw vaders wil en met den mijnen, dat ik u tot mijne huisvrouw neme. Ik hoop dat het ook met uwen wil zal zijn. Maar vooraleer ik u tot mijne echtgenoot make, moet gij mij beloven, dat gij uw leven lang bereid zult zijn te doen en te laten wat mij believen zal; ook uwen wil met den mijnen gelijk te stellen. Daarenboven, dat al wat ik met u wil doen, gij het in dank zult nemen en het met blijdschap volbrengen, zonder daar iets op te zeggen of te doen. Waarop Griseldis antwoordde: Heer, ik weet maar al te wel dat ik zulke groote eer niet weerdig ben; maar is dit uw believen en mijne lotsbestemming, wees dan zeker dat ik zoo veel het in mijn vermogen is niets zal doen of denken te doen wat u mishagen kan. Ook zult gij mij zoo veel niet kunnen doen lijden, al deed gij mij sterven, of ik zal het in dank aannemen. Zoo is het goed, zeide Gautier; ik ben er mede tevreden. Hij nam dan Griseldis bij de hand, leidde ze uit haar armoedig huizeken tot bij zijn volk, en sprak: Heeren en jonkvrouwen, gij ziet deze vrouw; welnu, ik begeer dat gij haar zult eeren en lief hebben: die mij bemint, beminne haar nog meer. Dit gezegd hebbende, stelde hij Griseldis in handen der vrouwen, die hij daar had doen komen, en weldra was zij van onder tot boven met kostelijke kleedren opgetooid.

Als zij nu geheel herkleed was, en met peerlen en prachtige juweelen versierd, scheen zij, door hare uitmuntende schoonheid, als eene godin. Heur haar was goudverwig, en op het hoofd droeg zij eene kroon. Dan stak Gautier haar in tegenwoordigheid van al zijn volk een gouden ring aan den vinger, en deed haar alzo ondertrouw. Daarna plaatste hij haar op een sneeuw-wit telpeerd en voerde ze zoo naar zijn paleis.

Toen zij daar aankwamen, liet Gautier aanstonds toebereidselen maken tot het vieren der bruiloft : hij ontbood eenen bisschop, priesters en klerken, om het werk dat hij begonnen had eerlijk te voltrekken. Als zijn hof nu in alles geschikt en volmaakt was, trouwde hij zijne geliefde bruid, met alle plechtigheid en eer alsof het eene konings dochter ware geweest. Bij dezen trouw waren al zijne bloedverwanten, edellieden en jonkvrouwen tegenwoordig. Onder het lagere volk heerschte eene algemeene blijdschap gepaard met groote verwondering. Nooit hadden zij in die landen schooner of luisterlijker feesten gezien.

Nadat Gautier en Griseldis nu met al de gebruikelijke plechtigheden in de heilige kerk getrouwd waren, keerden zij al te zamen met groote vreugd en tevredenheid naar het paleis terug, hetwelk zoo schoon en zoo kostelijk versierd was, alsof het een keizerlijk paar was dat men er moest ontvangen.

Van alle kanten waren er edelen, heeren, jonkers en jonkvrouwen toegesnel om deze feesten bij te wonen. Men zag niets dan blijdschap en vreugde bedrijven ; men hield er open hof ; ieder werd er wel onthaald en vorstelijk onderhouden zoolang het feest duurde. Men had er tornooispelen en andere vermakelijkheden, zoolwel om het gemeene volk te verlustigen als de rijke heeren en jonkvrouwen.

Toen al deze feesten geëindigd waren, nam iedereen afscheid van de nieuw getrouwen en keerde elk naar zijn land of zijne staten terug.

Griseldis gedroeg zich in haar huwelijk zoo wijs en zedig, dat het scheen alsof zij van hoogen staat en edele afkomst was ; want die ze in hare armoede bij haren vader niet gekend of gezien had, zou voorzeker gemeend hebben dat het vroeger eene konings dochter geweest was ; zoodat Gautier alom lof en eer behaalde omdat hij haar tot zijne echtgenootte genomen had.

Gautier beproeft Griseldis, met haar te dreigen hare kinderen te laten doodden.

Als Griseldis nu eenigen tijd in den huwelijken staat geleefd had, baarde zij een lief dochterken, hetwelk zij met alle zorg en moederliefde opvoedde. Toen dit kind den ouderdom van drië jaren bereikt had, kwam Gautier op zekeren dag tot zijne echtgenootte, met een gram schijnend gelaat, en zeide : Griseldis, gij weet hoe gij in mijn huis gekomen zijt. Al is het dat ik u bemin, mijne edellieden beminnen u niet en zijn tegen u, bijzonderlijk, omdat gij mij een kind geschonken hebt, en dat zij beweeren dat zij later onderdanig zullen moeten zijn aan heeren en vrouwen, voortkomende uit een zoo nederig geslacht als gij zijt. Daarom moet ik, om den vrede te behouden, met uwe dochter hunnen wil doen ; u tevens bevelende van lijdzaam te zijn in alles wat ik doen zal, zooals gij mij eens beloofd hebt. Griseldis, zonder eenig teeken van droefheid te laten blijken, gaf daarop zeer wijselijk tot antwoord : Gij zijt mijn heer en meester ; die dochter en ik behooren u toe : gij moogt met het uwe doen wat u beliest ; in alles wat u voldoening kan geven, zal ik geen ongenoegen hebben. Van u wensch ik alleen uwe vriendschap te blijven behouden ; want niets zou mij pijnlijker zijn dan dezelve te verliezen. Die is in mijn hert geplant, en zij zal er in blijven tot aan mijne dood.

Nadat Gautier deze woorden van diepe onderwerping gehoord had, scheidde hij met inwendige droefheid van haar en zond een zijner getrouwste dienaars, (die hij wist dat hij zwijgen kon en aan wien hij zijne geheime inzichten had medegedeeld,) tot Griseldis in hare kamer. Daar komende, zeide hij : Genadige vrouw, vergeef mij hetgeen ik doen moet ; want ik ben er toe gedwongen. Mij is door mijnen heer bevolen, uw jeugdig dochterken te nemen en.... Hier zweeg de dienaar, alsof hij het

laatste bevel zijns meesters niet dierf uitspreken, maar hij maakte een geveinsd droevig gebaar. Griseldis gedroeg zich lijdzaam en geduldig, hoewel zij meende uit de woorden van haren echtgenoot verstaan te hebben, dat hij het kwam halen om het te doodden. Zij weende of klaagde niet, of toonde zelfs geen treurig gelaat. Zij nam haar dochterken in hare armen, sprak het minzaam en met alle moederlijke teerhertigheid aan, kustte het verscheidene maal, en, na het een kruisken op het voorhoofd gemaakt te hebben, gaf zij het aan den dienaar, zeggende: Ga en doe wat uw heer u bevolen heeft. Alleenlijk bid ik u, dat dit jeugdig lichaam van geene dieren of roofvogels geëten worde.

Na deze woorden nam de dienaar het jonge kind en droeg het aan zijnen heer, hem vertellende, alles wat tusschen hem en Griseldis gesproken en verhandeld was. Gautier was over deze nederige lijdzaamheid zeer verwonderd. Hij liet dan het kind netjes kleeden, beval zijnen dienaar het naar Bueren te voeren bij de gravin zijne zuster, en haar te bidden, het kind met zorg en liefstalligheid op te voeden en het in allerhande loffelijke zeden en deugden te onderwijzen; daarenboven moest hij haar dringend verzoeken aan niemand te kennen te geven wiens kind het was.

Na dit alles verricht te hebben, liet Gautier zijne vrouw heimelijk bespieden, om te zien of zij droefheid maakte over hetgeen hij gedaan had; maar men kon aan haar niets bemerken: zij was even als vroeger zeer onderdanig aan haren echtgenoot en beleefd en minnelijk jegens iedereen, nooit kwam er een woord van beklag of berisping over het gebeurde uit haren mond, en die ze niet grondig kende, zou gemeend hebben dat ze nooit liefde of deernis voor haar kind gedragen had.

Vier jaren daarna werd Griseldis moeder van eenen jongen zoon, waarover de vader en al zijne onderzaten grootelijks verblijd waren. Als dit zoontje drij jaren oud was, deed Gautier er mede wat hij vroeger met zijn

dochterken gedaan had, en Griseldis liet weer alles gebeuren zonder de minste klacht of aanmerking te doen. Dit zoontje werd, even gelijk het dochterken, te Bueren bij zijne zuster gezonden, om daar insgelijks verzorgd en opgevoed te worden. Deze kinderen verbleven daar, zonder dat iemand kon vermoeden wie zij toebehoorden: alleen Gautier, zijne zuster en de dienaar, die de kinderen te Bueren gedragen had, waren met het geheim bekend. Bij de edellieden en andere onderdanen bleef de verdwijning der kinderen niet lang verborgen; men begon te morren en te praten, zeggende, dat Gautier zijne kinderen heimelijk uit schaamte had doen vermoorden, omdat hunne moeder uit zulk nederig en armoedig geslacht was opgekomen. Maar dit morren en praten maakte op Gautier geenen indruk: hij bleef vast in het voornemen om zijne vrouw hoe langer hoe meer te beproeven; maar wat hij ook deed, zij bleef altijd gelijk: ootmoedig en onderdanig, en den eenen tijd geen woord hooger dan den anderen.

Gautier beproeft Griseldis met haar te dreigen van haar te scheiden.

Als er twaalf jaren sedert de geboorte zijner dochter verlopen waren, liet Gautier overal bekend maken, dat hij brieven gezonden had om van zijne vrouw te mogen scheiden en eene andere te nemen. Deze tijding kwam ook ter ooren van Griseldis, die daarin geen verdriet of bezwaar maakte, of zelfs niet haren echtgenoot er eenig ongenoegen liet over blijken; neen, in zijnen wil berusete geheel haren wil.

Gautier zond dan te Bueren om zijne dochter en zijnen zoon en besloot om ze met luister in te halen. Zooals wij gezegd hebben, was de dochter toen twaalf jaren oud, en hij liet de mare verspreiden dat zij het was die zijne vrouw ging worden. Na dit alles verricht te hebben, wilde hij Griseldis op nieuw beproeven en

deed ze bij hem in zijne kamer roepen. Toen zij daar verscheen, zeide hij : Ik heb veel genoeg en tevredenheid in ons huwelijk beleefd, zoowel ten opzichte uwer gehoorzaamheid als over uw zedig gedrag ; maar ik had of heb geene aanmerking gemaakt over uwe nederige afkomst ; thans gevoel ik het dat het niet betaamt dat mijn land namaals zou beheerscht en bestierd worden door afstammelingen van een zoo klein geslacht. Mijne onderzaten dwingen mij en ik ben verplicht aan den algemeenen wensch gehoor te geven. Daarom heb ik reeds trouwbelofte aan eene andere vrouw gedaan, die nu op weg is om hier te komen en misschien van morgen af in dit paleis zal afstappen. Ik heb het dikwijls gezien dat na veel geluk er veel tegenspoed en ongeluk kwam : dit gebeurt thans ook aan ons. Als nu mijne bruid hier komt, is het noodig dat gij haar uwe plaats overlaat en henen gaat. Maak u dus bereid om naar uwe vorige woning terug te keeren, zonder zelfs te klagen of tegen te spreken. Draag mede wat gij hier gebracht hebt, en laat hier wat ik u heb gegeven : gegeven dingen zijn geene geërfde zaken.

Zonder zich te bedenken, gaf Griseldis tot antwoord : Heer, ik heb wel voorzien en geweten, dat tusschen uwe hoogheid en edele afkomst, en mijne geringe en ellendige geboorte, geene gelijkenis of aannemelijke gemeenschap kon bestaan. Zoo groot als uw aloud stamhuis in luister schittert, zoo diep is het mijne in nederigheid gedompeld. Daarom verdroeg ik deemoedig al wat gij mij geliefdet op te leggen. Ik heb mij nooit weerdig geacht uwe vrouw te zijn, ja, zelfs niet uwe dienstmeid. In uw paleis, waar gij mij tot uwe echtgenootte verheven hebt, heb ik mij in mijne gedachte altijd als eene eenvoudige bediende aanzien, daartoe neem ik God tot getuige. Van het oogenblik dat ik tot u kwam, ben ik geëerd geweest in uwen naam, iets wat ik niet weerdig was : daarvoor dank en lof ik God en u, genadige heer. Verder ben ik bereid, uit er hert en zonder morren,

naar mijn vaders armoedig huizeken terug te keeren, waar ik mijne jonge jaren heb doorgebracht ; daar zal ik mijne overige levensdagen gaan slijten en als eene gelukkige en eerbare weduwe sterven, eene weduwe die eens vrouw heeft geweest van eenen zoo edelen, machtigen en grooten heer. Voor uwe nieuwe bruid en toekomstige echtgenootte zal ik geern vertrekken en haar die weerdigheid overlaten, God biddende, dat zij hier geluk brenge en ook geluk vinde. Aangezien gij mij beveelt mede te dragen wat ik hier bracht en te laten hetgeen u toebehoort, zoo moet ik zeggen, dat ik niet vergeten heb, dat ik in vroegere tijden, als ik uwe vrouw geworden ben, men mij, voor mijn vaders deur, geheel en al van mijne eenvoudige en armoedige kleederen heeft ontdaan, en mij met kostelijke en prachtige kleederen heeft versierd, waarmede ik hier ben gekomen. Zoo dus, ik bracht hier niets met mij dat mij toebehoort, dan armoede, getrouwheid en zuiverheid. Mijn ellendig gewaad, dat ik voor u achter liet, zal ik weder aantrekken en dit kostelijk en heerlijk gewaad, dat mijne leden omhult, u als uw eigendom terug geven.

Na dit gezegd te hebben, ontdeed Griseldis zich van hare rijke kleederen, alsook van haren trouwring, en gaf een en ander aan Gautier over, er bijvoegende : Heer, al de andere kleederen, ringen en juweelen, die gij mij vereerd hebt, zijn in uwe kamer. Ik kwam bijna naakt uit mijn vaders huis, bijna naakt zal ik er in terug keeren.

Griseldis vertrekt uit het paleis naar het huis haars vaders.

Bij het hooren dezer ootmoedige woorden, kreeg Gautier zulke deernis met zijne ongelukkige echtgenootte, dat de tranen hem uit de oogen sprongen en hij zich moest omkeeren om het niet te laten merken. Zoohaast zijne ontroering een weinig gestild was, en dat hij kon

spreken zonder medelijden te laten blijken, zeide hij : Neem deze kleederen maar terug, en draag ze mede : het is niet noodig dat gij u teenemaal ontbloot ; ik heb ze u gegeven, gij kunt ze behouden. Maar Griseldis dankte hem voor zijn aanbod en weigerde alles.

Toen zij al hare prachtige kleederen had afgeleid, nam zij van Gautier eerbiedig afscheid, en ging met bloote voeten en ongedekt hoofd uit het paleis. Edele heeren en vrouwen, alsmede vele bedienden, die allen haar zeer genegen waren, volgden haar al weenende en beklaagden haar ongelukkig lot. Griseldis kwam aldus stilzwijgend en verduldig tot aan de deur haars vaders, die intusschen zeer oud en stram was geworden en tot zwaren arbeid onbekwaam. Het armoedig en bijna versleten kleed, dat zijne dochter, toen zij van hem weg ging, had achter gelaten, had hij zorgvuldig bewaard en in weerde gehouden ; want het lag hem in den zin, dat het eens moest gebeuren, zooals het thans voorviel. Wanneer hij nu het gerucht van al de personen, die hunne gewezene meesteres gevolgd waren, aan zijne deur hoorde, zag hij naar buiten, en ontwaarde zijne dochter Griseldis in den erbarmlijken staat zooals gezegd is. Zonder op dit zicht eenige verwondering te laten blijken, keerde hij wederom in zijn huis, en haalde hare oude kleederen, die hij haar aanstonds overhandigde. Griseldis trok ze aan. Zij bleef vervolgens bij haren vader, die zij weder met allen ootmoed en iever diende, alsof zij nooit van hem gescheiden was geweest.

Gautier houdt zich alsof hij eene andere vrouw ging trouwen, en Griseldis dient bij het feest de gasten.

Middelerwijl genaakten de graaf en de gravin van Buenen met haastige schreden de landen van Salusen, vergezeld van de twee hun toevertrouwde kinderen, waarvan de dochter de gewaande bruid moest verbeelden van den markgraaf Gautier. Het gerucht werd alom

verspreid van deze nieuwe echtverbintenis en van de luisterlijke feesten die bij deze gelegenheid zouden plaats grijpen. Om Griseldis eene nieuwe beproeving te doen ondergaan, liet Gautier, daags voor de aankomst der edele personen, haar tot zich roepen en sprak haar aldus aan : Griseldis, ik begeer dat de maagd, die mijne echtgenootte gaat worden, heerlijk en deftig ontvangen worde. Zij zal morgen hier ter maaltijd zijn. De edele heeren en jonkvrouwen, die haar vergezellen, alsmede al de heeren van mijn hof, wensch ik insgelijks goed onthaald te zien. Al is het dat gij nu eenvoudig en armoedig gekleed zijt, heb ik u toch gekozen om hier alles in orde te schikken. Ik leg u dan den last op om te zorgen dat mijne gasten treffelijk aanveerd worden ; want gij kent hieromtrent best mijne gevoelens en doenwijze. Griseldis gaf hierop zeer minnelijk tot antwoord : Heer, al hetgeen gij begeert zal ik geern en gewillig volbrengen, en wat gij mij verders nog gelieft te bevelen, zal, zooveel het in mijn vermogen is, ook spoedig uitgevoerd worden.

Na dit gezegd en van Gautier oorlof genomen te hebben, nam zij aanstonds een bezem en andere huiselijke voorwerpen om de groote zaal en de kamers van het paleis schoon te maken ; daarna schikte zij de schragen en tafels, stelde alles op behoorlijke plaats en gaf door hare vlijt en neerstigheid een goed voorbeeld aan de dienaars om het insgelijks te doen.

Zooals het bepaald was, kwamen des anderdaags de twee kinderen met den graaf en de gravin van Buenen, die door het volk, dat hun te gemoet was gegaan, met blijde kreten werden verwelkomd ; want allen meenden dat de dochter en het zoontje de kinderen waren van den graaf en de gravin van Buenen. De jonge maagd werd vooral met veel bewondering opgemerkt om hare buitengewone bevalligheid en schoonheid ; ja, sommige zeiden, dat Gautier wel gelijk had zijn huwelijk verbroken te hebben, om een nieuw te kunnen aangaan

met eene zoo bekoorlijke en schoone maagd. Toen zij nu in het paleis aankwamen, was Griseldis zeer bezorgd om alles ten beste te schikken. Overal had zij het oog op en waar het noodig was leende zij eene behulpzame hand. Hare handelwijze werd van allen die het zagen grootelijks geprezen, en iedereen zeide met verwondering, dat zij niet begrijpen konden, hoe eene zoo schamele vrouw, uit haar eigen zulké goede schikking en bestiering kon in acht nemen.

Zoodra Griseldis hoorde dat de bruid den ingang naderde, ging zij haar vriendelijk en blijmoedig te gemoet, zeggende : Wees wellekom, mijne genadige en edele jonkvrouw, moge met uwe komst ook het geluk hier in huis treden. Vervolgens ging zij tot het andere gezelschap en allen werden even vriendelijk en met de meeste bereidwilligheid ontvangen.

Gautier geeft aan Griseldis te kennen, dat de bruid, die hij heeft doen komen, zijne en hare dochter is, en vertroost eindelijk Griseldis.

Als Gautier met zijne dochter aan tafel zat, alsmede de genoodigden, zoowel heeren als jonkvrouwen, riep hij Griseldis tot zich en zeide op schimpenden toon : Welnu, Griseldis, hoe vindt gij mijne bruid? is zij niet lief en bekoorlijk? moet gij niet bekennen dat ik eene voortreffelijke keus heb gedaan? Griseldis antwoordde daarop : Ja zeker, heer! want al had gij lang gezocht, gij hadt geene schooner noch edeler kunnen vinden. Maar ik bid God, dat hij u voortaan in uw beider leven meer eendracht en geluk vergunne; en u, heer, u bid ik, dat gij deze jonkvrouw zoo hard en streng niet behandelt, gelijk gij het met uwe eerste vrouw hebt gedaan; want deze is jong en teeder, en edeler opgevoed, terwijl uwe andere vrouw in slaaflijken arbeid hare jeugd had doorgebracht en dus meer lijden kon uitstaan, dan het deze tengere maagd zou kunnen ver-

dragen. Als Gautier de gestadigheid en de groote ootmoedigheid zijner vrouw bemerkte en dat zij, ondanks al wat hij deed of zegde, in dezelve bleef volherden, wilde hij niet langer meer veinzen; hij richtte zich op, en in de tegenwoordigheid van al de genoodigden, zegde hij : Griseldis, mijne weerde echtgenoot, ik heb u genoeg beproefd en uwe getrouwheid en verdueligheid in alle omstandigheden ondervonden. Ik geloof dat er geen man op de wereld bestaat of bestaan heeft, die zijne vrouw meer onderzocht en op de proef heeft gesteld dan ik. Het wordt tijd dat dit een einde neme.

Dit zeggende, nam hij Griseldis in zijne armen en omhelsde haar zoo teederlijk, dat zij beschaamd werd en zoo verbaasd opkeek, als iemand die uit eenen wonderlijken droom wakker schiet. Gautier sprak dan verder : Griseldis, gij alleen zijt mijne beminde vrouw : nooit heb ik eene andere vrouw begeerd, of nimmer zal eene andere mijne liefde bezitten. Deze bekoorlijke maagd, die gij hier aanziet als mijne bruid, is uwe en mijne dochter; en deze jonge heer, welken men beschouwd als den zoon van mijne zuster, de gravin van Buenen, is ons kind. Deze twee kinderen, die gij meendet voor u verloren en dood te zijn, zie hen daar, gij hebt ze beide voor altijd terug gevonden. Ja, elk mag het thans weten, dat ik nooit het gedacht heb opgevat om mijne kinderen te dooden : hunne verwijdering was alleen gedaan om u tot het uiterste te beproeven, en gij hebt de proef geduldig en lijdzaam doorgestaan.

Zoo haast Griseldis deze blijde tijding verstaan had, viel zij van aandoening in onmacht en er verliep een geruimen tijd eer zij tot haar zelve kwam. Alsdan kon zij zich niet verzaden met hare beide kinderen te streelen en te omhelzen. Vervolgens, op een teeken van Gautier, namen de vrouwen en jonkvrouwen Griseldis mede, leidden haar in eene kamer, en versierden haar met kostelijke kleederen, zooals zij voortijds gewoon was in het paleis te dragen.

Toen deze gelukkige gebeurtenis in het markgraafschap van Salusen gekend was, werd er menigen traan van blijdschap gestort. De feest, die men dan hield, was veel prachtiger, veel vroolijker, dan ten tijde der bruiloftfeest van Gautier en Griseldis. Nadat de eerste vreugde een weinig gestild was, deed Gautier den ouden Jan de Nicole, vader van Griseldis, in zijn paleis komen wonen en bewees hem gedurende zijn leven zoo veel te meer eer, als hij vroeger verzuimde hem eenige achting te betoonen en hem scheen te verachten.

De markgraaf Gautier leefde met Griseldis nog vele jaren in vrede en vriendschap. Zij huwden hunne dochter heerlijk en machtig uit, en na hunne dood kwam het land van Salusen aan hunnen zoon, die hetzelfde zeer lang en wijselijk bestierde.

Om te sluiten mag men zeggen, zoo als reeds te verstaan is gegeven, dat de verduuldigheid eene groote deugd is. Die hier op aarde verduuldig is, en aan God alleen de wraak overlaat, zal daardoor meer lof verwerven, dan met gramschap te werk te gaan. Indien de loon hem in dit leven niet gegund wordt, dan zal het hem voorzeker in het eeuwig leven gegund worden; want men vergete niet, dat God is de looner van het goed en de straffer van het kwaad.

EINDE DER HISTORIE VAN GRISELDIS.

DERDE DEEL.

HISTORIE

VAN

FLORENTINA DE GETROUWE.

Hoe Alexander met Florentina, uit het huis van Loreinen, trouwde. en later het bestuit neemt het Heilig Graf te gaan bezoeken.

In het jaar 1210 was er in de stad Metz een edele ridder, uit een aloud geslacht en machtig van goed, die zeer kloek en dapper was en wel geoefend in de wapens, waardoor hij dikwijls groote eer en veel prijzen had behaald, zoowel in steekspelen of tornooien als in den strijd. Deze ridder liet na zijne dood eenen zoon achter, die Alexander heette. Als Alexander de mannelijke jaren bereikt had, zochten zijne bloedverwanten en vrienden hem een goed huwelijk te doen aangaan, en vonden daartoe eene edele schoone jonkvrouw, met naam Florentina, uit het doorluchtig huis van Loreinen. Deze keus verwierf ieders goedkeuring: ook was er Alexander zeer mede tevreden. Hij trouwde dan Florentina, en na het eindigen der feesten en vermakelikheden, bracht hij haar in zijn hof, te Metz, waar zij te zamen in liefde en in goede overeenkomst leefden, God op tijd dienende, de onderdanen recht verschaffende en de behoeftigen mildelijk ondersteunende, hetwelk aanleiding gaf dat zij overal eene goede faam verwierven en hunne namen zoowel van rijken als armen met lof en eerbied werden uitgesproken.

Op zekeren dag gingen Alexander en Florentina te zamen uit vermaak gaan wandelen. Zij spraken over het een en ander, over den landbouw, over de vruchten en ook over de wonderheden Gods, die zoo menigvuldig en overal te zien waren. Eindelijk zeide Alexander tot Florentina: Geliefde vrouw, ik bid u mij oorlof te geven om op reis te gaan; want ik heb voorgenomen om het Heilig Graf onzes Heeren te gaan bezoeken, en daarna eenigen tijd te strijden tegen Gods vijanden, de ongelooovige Sarazijnen. Florentina, over deze woorden ontsteld en wat misnoegd zijnde, zeide: Weerde heer en echtgenoot, ik wensch in alle vriendschap dat gij van uw voornemen afziet en toch hier wilt blijven; want die reis kan zeer lang duren. Bedenk dat ik eene jonge vrouw ben, en dat ik maar al te zeer vrees, dat de valsche tongen mijne goede faam en eer zullen belasteren; want de wereld is vol valschheid en bedrog. Daarom bid ik u, blijf bij mij: ik zal u den tijd korten en aangenaam maken met zang, muziek en andere vermakkelijkheden. Daarop gaf Alexander tot antwoord: Wat gij zegt, mijne lieve, is wel waar; maar het is de rechte weg tot den hemel niet; ik smeed u dus mij den oorlof te geven, want ik ben wel besloten deze reis te volbrengen. Als Florentina hoorde dat haren echtgenoot vast in zijn voornemen bleef, sprak zij met een bedroefd hert: Daar ik zie dat mijne woorden geen indruk op u maken, zoo bid ik u, dat gij u op uwe reis niet te zeer op iemand verlaat, niemand te veel vertrouwt en wel op te letten in welke herberg gij uw verblijf neemt. Ik hope, met de hulp Gods, dat ik mijne eer zal blijven behouden, en dat gij geene schande van mij zult hooren, al was mijne droefheid over uw afwezen nog zoo groot. Toen zeide Alexander tot haar: Weerde en teer-geliefde vrouw, is het dat gij uwe belofte volbrengt en uwe eer in weerde houdt, zoo zal ik u, als God mij het leven spaart en mij met gezondheid laat wederkeeren, nog meer beminnen en u met meer eer beladen, dan ik

ooit gedaan heb. Na deze woorden waren zij het paleis genaderd. Florentina verliet haren echtgenoot en ging met een bedroefd en bevreesd hert in hare kamer, waar zij overvloedige tranen begon te storten. Als hare droefheid een weinig gestild was, viel zij op hare knieën en deed godvruchtig het volgende gebed: O goede moeder en maagd Maria, fontein van alle genaden, wil mij toch beschermen, dat ik mijne eer behouden mag en dat mijn echtgenoot tot betere gedachten kome, dat hij bij mij blijve; of laat mij eenigen anderen troost verwerven, bid ik u, O Maria, troosteres van alle bedrukte herten! door het allerbitterste schouwspel dat gij hadt toen gij onder het kruis stond en dat door dit droevig gezicht een zweerd van weedom en rouw uw moederlijk hert doorboorde! door de schrikkelijke dood van uwen beminden zoon, smeed ik u, zie op mijn lijden neder, ge-weerdig u eenige verzachting aan mijn ontsteld gemoed te brengen en met dankbaarheid zal ik uwen naam zegenen en gebenedijden.

Hoe Alexander van Florentina afscheid nam om naar het H. Land te reizen.

Toen Florentina zag dat Alexander hoegenaamd van zijn gedacht niet wilde afwijken, maakte zij hem een hemd van allerfijnste stof, en borduurde daarop een schoon kruis. Zij gaf hem dit hemd met nog andere gemaakte kleederen, en verzocht dat hij het zoude dragen; want dat het rood kruis, dat er op stond, een teeken was van getrouwheid. Alexander nam het hemd met erkentenis aan en beloofde haar verlangen te zullen voldoen. Als alles nu bereid was tot de reis, zeide hij tot Florentina:

ALEXANDER.

Geef mij, liefste vriendin, mijn wapens om te strijden,
Mijn harnas en mijn peerd, opdat ik straks kan rijden

Ver naar het Heilig Land, en niet eer rusten stil
 Voor dat ik heb volbracht des hemels wensch en wil.
 'k Verlaat u dus, o vrouw! ach, wil toch niets weerleggen
 En op mijn vast besluit geen woorden tegenzeggen.
 Blijf deugdzaam en getrouw, bewaar vooral uw eer,
 Ik loon het u gewis, wanneer ik wederkeer.

FLORENTINA.

Ach, heer! uw vast besluit, doet mij van weedom beven :
 O! mocht de goede God, u heil en zegen geven,
 Gezondheid op uw reis, beziel met moed en kracht,
 Terwijl mij hier alleen veel leed en pijn wacht.

ALEXANDER.

Kom, ween niet, beste vrouw; er valt niets te beraden.
 Bid daaglijks voor mijn heil, bid dat mij niets zou schaden.
 't Is waar, ik ga van hier; maar denk dat in uw lot
 U iemand toch bewaakt, het is het oog van God.

FLORENTINA.

Vaarwel dan, beste heer! vaarwel, mijn uitverkoren,
 U die ik 't liefst bemin van al wat is geboren.
 Vaarwel, mijn een'ge troost. Ach! keer toch spoedig weer,
 Want voor mij, zonder u, is vreugd noch blijdschap meer.

ALEXANDER.

Welaan, het moet zoo zijn : ik moet u thans begeven,
 Ik neem van u afscheid, van u, mijn troost, mijn leven,
 Mijn alles op dees aard. Ach! 'k bid u, liefste vrouw,
 Blijf mij in leed en vreugd, blijf mij altijd getrouw.
 Geef mij den afscheidskus. En nu, laat ons bedaren;
 Bedenk, 't is niet voor lang: 't is slechts voor twee, drij jaren.
 Vaarwel! gij ziet het, vrouw, het scheiden haart mij pijn;
 Maar 't is de wil van God. Vaarwel! het moet zoo zijn!

Na deze treurige samenspraak zijn zij met een be-
 droefd hert en met tranen in de oogen van malkander
 gescheiden. Alexander ging heen en trok naar Venetiën,
 waar hij te scheep ging en na eene voorspoedige reis
 in Syriën aankwam. Nauwelijks was hij aan land ge-

stapt, of hij vatte de wapens op en nam met andere
 ridders deel aan den strijd tegen Gods vijanden, de
 ongelooovige Sarazijnen. Doch kort daarna werd hij met
 nog zeven andere Christenen door die woeste mannen
 gevangen genomen, en allen voor den soudan of koning
 van Assyriën en der Moabiten gebracht, die tot hen
 zegde : Gij zijt hier nu in mijne macht, maar omdat gij
 heldhaftige en kloeke krijgs mannen zijt, zoo geef ik u
 de keus, of gij wilt den ploeg trekken ofwel in het
 water verdrinken. Op dit gezegde gaf Alexander tot ant-
 woord : Heer koning, hierop moeten wij ons niet lang
 beraden : het leven is zoet, en elk begeert te leven zoo
 lang hij kan; daarom verkiesen wij liever den ploeg
 te trekken dan te sterven.

Alexander werd dan met zijne medegezellen in den
 ploeg gespannen, en, ofschoon zij hun best deden om
 het werk met spoed af te doen, werden zij toch dikwijls
 met zware geeselen onbermhertig geslagen, tot dat het
 bloed van hun lichaam liep en dat zij onverdragelijke
 pijn leden. In dezen arbeid door regen, bezweet en ver-
 goten bloed werd het hemd, dat hij van Florentina bij
 zijn afscheid van haar gekregen en aangedaan had, nim-
 mer vuil of bevlekt, hetwelk hem een goed voorteeken
 was. Bij al dit lijden, aanriep hij dikwijls zijnen Heer
 en God, en bad hem om troost, indien het hem zalig
 was; ook riep hij de heilige maagd Maria aan, opdat
 zij hem bijstand zou verlenen en uit de slavernij verlossen.

*Hoe Alexander op nieuw voor den Soudan wordt ge-
 bracht, die hem uitlegging vraagt over het zuiver
 blijven van zijn hemd.*

Op zekeren tijd dat de soudan met zijne edelen en
 heeren eene heerlijke maaltijd had gehouden, geraakten
 zij in eene onderlinge samenspraak : de eene begon
 te vertellen van de genoegens die hij eens genoten had;
 de andere, van de zwaarigheden die hij had uitgestaan;

een derde sprak over lijden en gevaren, enz. Vervolgens was er een die zegde, dat hij een christen ridder kende, die lang en met groote pijn den zwaren arbeid van den ploeg had uitgestaan, waar bij hij dikwijls doornat geworden was van den regen, somtijds bezweet, dan eens tot bloedens toe geslagen, en dat nogtans het hemd dat hij droeg altijd rein, onbevlekt en onverslijtbaar bleef. Toen de soudan deze bijzonderheid hoorde, was hij er over verwonderd, en hij deed den christen ridder voor zich verschijnen, die hij aldus aansprak: Zeg mij, christen hond, van wat land zijt gij in het christenrijk? hoe is uw naam? en wie heeft u dat hemd gegeven, welk altijd zoo rein en wit blijft, en door geen regen, zweet of bloed kan bevlekt worden? daarenboven, dat het onverslijtbaar blijft. Daarop zegde de christen: Ik ben een ridder en inwoner der stad Metz; mijn naam is Alexander, en mijne deugdzame echtgenoot gaf mij dit hemd toen ik hier heen kwam; aangezien het zoo rein en wit blijft, heb ik alle redenen om te gelooven, dat zij hare eer en trouw voor mij bewaard heeft; daarom ook bid ik dagelijks den almachtigen God, dat ik haar spoedig mag terug zien. Na deze bekentenis van Alexander, zeide de soudan: Gij moet niet denken ooit uwe echtgenoot weder te zien, want als gij tot den arbeid onbekwaam wordt, dan zal men u verbranden of in het water verdrinken. Alexander werd dan weder weggeleid en op nieuw in den ploeg gespannen.

Als de soudan of koning nu alleen was, liet hij een deel zijner edelen en heeren tot zich komen, en zeide tot een van hun, die de taal van Alexanders geboorte stad verstond: Neem geld en goed met u en reis naar Lorreinen en vervolgens naar de stad Metz; als gij daar zijt, begeef u tot de vrouw van den gevangenen ridder, en spaar geene moeite of listen, ontzie geen geld of goed, om haar tot uwen wil te brengen, opdat wij mogen zien of dat hemd zal veranderen. De Sarazijnsche ridder deed wat hem de koning zijn meester bevoel.

Hij maakte aanstonds toebereidselen tot de reis, nam alles met zich wat hij noodig dacht en begaf zich op weg. Hij kwam eindelijk langs Lorreinen te Metz, en hij nam zijn verblijf in een der voornaamste herbergen der stad. Toen de ridder aan tafel zat, vroeg hij aan de weerd, of hij niet in de stad een ridder kende, met naam Alexander, die naar het Heilig Land vertrokken was? Hij is daar gevangen, voegde de Sarazijnsche ridder er bij, en hij wordt dagelijks in den ploeg gespannen om het land te bewerken. Hij zegde mij dat hij van Metz is, en dat zijne echtgenoot hier woont. Als gij hem kent en dat het waar is dat zijne vrouw hier gevestigd is, dan zou ik haar wel willen zien en spreken. Heer, zeide alsdan de weerd tot zijnen gast, al wat de ridder Alexander u gezegd heeft, is waar. Ik ken hem en zijne echtgenoot zeer goed, en als het u belieft, zal ik ze hier laten roepen. Toen de ridder daarin toestemde, deed de weerd spoedig een zijner bedienden aan Florentina vragen, of zij zich wilde geweerdigen naar zijn huis te komen, dat daar een ridder was afgestapt, die uit verre landen kwam, en haar tijding van haren echtgenoot Alexander kon geven. Zoohaast Florentina deze boodschap vernam, kleepte zij haar deftig en kwam in de herberg, waar zij den ridder vond en hem zeer minnelijk groette, volgens de gebruiken des lands. Op de uitnoodiging des ridders, ging zij nevens hem zitten, en vroeg hem naar tijding van haren man en waarom hij niet mede was gekomen?

De ridder bezag haar en hare wezentlijke schoonheid bemerkende, zeide: O weerdige en bekoorlijke vrouw, uw echtgenoot is gevangen in Turkijen, waar hij in groote pijnen en bezwaren zijn leven doorbrengt; want hij wordt dagelijks als een lastdier in den ploeg gespannen, waaruit hij niet kan verlost worden dan door de dood. Ik weet dat noch zilver noch goud hem redden kan, want de soudan is op hem zeer gestoord, en hij wil hem kost wat kost in de slavernij houden tot dat

hij sterft. Nogtans is er een middel om hem uit zijnen bedroefden toestand te verlossen : uwe wijdvermaarde schoonheid heeft mij hier naar toe gelokt ; welnu, wilt gij u aan mij overgeven, dan beloof ik u bij mijn woord van ridder, dat ik hem van de slavernij bevrijden en hem in zijn land zal terug brengen. Bedenk wel wat gij wilt doen : het is het leven of de dood van uwen echtgenoot die gij in uwe handen hebt.

Eilaas! zeide daarop Florentina, ik durf hopen dat het mijnen echtgenoot niet is van wie gij spreekt, en dat gij u wellicht bedrogen hebt; daarom bid ik u mij te zeggen hoe hij gekleed is, opdat ik kan weten of gij wezentlijk den ridder Alexander bedoelt. De ridder zeide daarop : Gij twijfelt dan nog? welnu, ik zal u alleenlijk zeggen, dat hij een schoon wit hemd draagt, geteekend met een rood kruis, en dat het, sedert de twee jaren dat hij gevangen is, nooit eenige vlek bekomen heeft en altijd rein blijft gelijk den eersten dag. Gij hoort dus wel, mevrouw, dat ik uw echtgenoot ken en dat ik u in alles de waarheid heb gezegd. Ik weet ook zeker, als hij niet meer werken kan, dat men hem zal laten verbranden of verdrinken; maar wilt gij mijnen wil doen, dan zal ik hem redden en hem levend tot u zenden. Als Florentina van het hemd hoorde spreken, verstond zij genoeg dat het geen andere dan haren echtgenoot kon zijn. Waarop zij zeide : Ik versta maar al te wel dat het hier mijnen man het leven moet kosten of wel mijne eer. Ik heb dus nog liever in mijne eer te blijven en het overige aan God op te geven; want als het hem belieft, zal alles ten beste keeren; het is beter dat men aan God behaagt dan aan de menschen; ook is het beter een lichaam verloren dan eene ziel; want alle menschelijke lichamen, alle goud, zilver, kostelikheden, rijkdommen, ja, alles wat zich op en van de wereld bevind, is niet te vergelijken bij eene ziel, die naar Gods beeld geschapen en met zijn dierbaar bloed gekocht is.

Bij het hooren dezer welgemeende woorden, begreep de ridder dat hij niet verder moest aandringen. Hij scheidde dan van Florentina met een vergramd en misnoegd hert, en besloot van aanstonds weder naar Turkijen te reizen; want deze onderneming had hem veel geld en moeite gekost en daarbij was hem alles mislukt. Florentina, van haren kant, was zeer bedroefd uit de herberg gegaan, en toen zij in hare kamer kwam en alleen was, begon zij bitter te weenen, en zeide :

Eilaas! o Heer en God! eilaas! wat moet ik hooren!
Ik moet dan, arme vrouw, mij in mijn tranen smooren :
De tijding, die ik kreeg, ontneemt mij spraak en kracht,
Mijn echtgenoot, mijn schat! is in der Turken macht.
Ik weet niet wat te doen, ik kan geen hulp bedenken,
Mijn hart, ik voel het wel, zal krachtloos mij ontzinken.
O aarde opent u! heb deernis met mijn leed,
En neemt mij in uw schoot, de dood is mij niet vreed.
Want thans is al 't geluk, dat ik genot voordezen,
Met 't onheil van mijn man, ten top van smart gerezen;
Mijn leven is vergald, nooit smaak ik nog een uur
Van rust, van zielevreugd. Neen, alles valt mij zuur.
Wat voortijds was vermaak, wat mij eens kon verblijden,
Is weg uit mijn gemoed, mij wacht niets meer dan lijden;
Mijn troost, mijn steun, mijn hoop, mijn alles is te niet :
Mijn echtgenoot is heen en leeft in bang verdriet.
Hij, die mij zag in 't oog voor wat ik zou begeeren,
Die mij met zorg omgaf, opdat mij niets zou deeren,
Die man, voor mij zoo goed; die man, oneindig braaf,
Is thans zeer ver van mij als een gevangen slaaf.
Wie kan op dezen stond, wie kan mijn leed verzachten,
Ben ik niet in den rouw bij dagen als bij nachten?
Eilaas! wreede fortuin, waar hebt gij mij gebracht?
Het noodlot pijnt mij zeer, het heeft mij in zijn macht;
Het laat mij in 't gevaar, het kan, het wil niet helpen,
Het ziet mijn tranenvloed, en wil het geenszins stelpen....
Mijn man, mijn echtgenoot, ach! mocht ik u eens zien,
Mijn bloed, mijn hertebloed, zou ik ten offer biën.
Wie weet wat gij thans lijdt! misschien dat wreede banden,
Van ijzer of van staal, doorsnijden uwe handen!...
O lot! o droevig lot! 'k roep wraak op uw bestaan,
Gij hebt mij 't al ontroofd en mij te niet doen gaan!
Ik weet, neen! 'k weet niet meer wat ik nu zal beginnen,

Verward is 't al in mij, mijn hoofd is zonder zinnen :
 Mijn geest is zonder wil, in mij is alles dood :
 Ik leefde maar alleen, ja, voor mijn echtgenoot.
 Voor hem was mijn bestaan, voor hem kon 't hart mij blaken;
 Ik droomde nog vol hoop; maar men komt mij ontwaken,
 Men scheurt mijn hart vaneen door eene tijding wreed,
 Die mij ter neder drukt en niets meer baart dan leed.
 Maar wat helpt mij 't geklag, wat helpt mijn bitter weenen,
 Wie kan mij hulp of troost in deze zaak verleenen?
 Wie heeft er deerenis met een rampzaal'ge vrouw,
 Door al te groote smart gedompeld in den rouw?
 Eilaas! 'k herdenke nog den dag van 't bange scheiden,
 Hoe hij met woorden zoet mijn geest dacht af te leiden
 Van al wat treurig was. Maar ik, eilaas! ik zag
 Niets dan bekommernis, dan weedom en geklag.
 Terwijl hij tot mij sprak, voelde ik mij schier bezwijken,
 En toen hij van mij ging, en hij mij liet bekijken
 Hoe moedig hij toch was, hoe krachtig, schoon en jong,
 't Was of een snijdend zwaard mij in de ziele drong.
 Een voorgevoel zei mij, dat hij niet weer zou keeren,
 Dat ik voor 't laatst hem zag, voor altijd zou ontbeeren.
 Eilaas! 't was alles waar : mij bleef alleen de rouw :
 Men vindt op aard niet meer een' zoo bedroefde vrouw!

Florentina maakt zich bereid om Alexander te gaan zoeken.

Nadat Florentina nog eene wijl geweest en het rampzalig lot, waarin haren echtgenoot zich bevond, beklagde had, nam zij schielijk een besluit om in pelgrimskleederen naar Syriën te trekken en, moest het zijn, met gevaar haars levens haren echtgenoot te gaan opzoeken. Des anderdaags maakte zij zich tot die moeielijke reis bereid : zij kleepte zich als een pelgrim, nam eene kleine harp en volgde met haast den Sarazijnschen ridder op, die zij het geluk had te Venetiën in te halen. Daar zij nu zijne stappen naging, volgde zij hem in de herberg waar hij zijnen intrek had genomen. De weerd haar ziende, was verbaasd over haar minnelijk voorkomen; hij ontving haar zeer beleefd en zeide : Wees welkom, mijn vriend, gij zult hier treffelijk onthaald

worden. Vermits het op den noen was, leidde de weerd haar in de eetzaal, waar de ridder met meer anderen aan tafel zat, en zeide : Jonge heer, zet u hier bij dit treffelijk gezelschap aan tafel en beveel wat gij noodig hebt. Heer weerd, antwoordde daarop Florentina, ik heb te weinig geld; ik moet nog zoo ver gaan, en ik vrees dat ik niet genoeg zal hebben om naar mijn klooster terug te keeren. Alsdan zeide de ridder, die haar niet herkende : Kom hier, gezel, zet u aan tafel en eet met ons, ik zal van daag voor u betalen. Florentina nam dit aanbod gereedelijk aan, want hare begeerte was zoo veel mogelijk in de goede gunst van den ridder te dringen, om aldus haren echtgenoot te kunnen weder vinden.

Als de maaltijd nu geëindigd was, nam de pelgrim zijne harp, en begon daarop zoo zoetluidend te spelen en meteen zoo minnelijk te zingen, dat geheel het gezelschap in verrukking was en iedereen er met lof over sprak. De ridder vooral was er zoo zeer over getroffen en het had hem zoo veel genoegen gedaan, dat hij haar vroegde : Vriend, waar heen wilt gij reizen? Florentina antwoordde : Heer ridder, ik zou geern het heilig Graf onzes Heeren te Jeruzalem gaan bezoeken, maar ik vrees dat mij mijn teergeld zal ontbreken. Waarop de ridder zegde : Wilt gij met mij reizen, ik zal alles voor u betalen, zoowel voor uwen overtocht op het schip als voor uwe mondbehoefden? Op dit aanbod toonde de pelgrim zich zeer verblijd en ging weldra met den ridder en vele kooplieden te scheep. Bij het overvaren maakte hij met zijn harpenspel en zijn minnelijk zingen hun den tijd zoo aangenaam, dat elkeen verwonderd was de overvaart zoo gauw gedaan te hebben. Als zij aan land gestapt waren, bedankte Florentina den ridder met hertelijke woorden, hem zeggende : God, die alle dingen geschapen heeft en een waakzaam oog houdt op degenen die hunnen medemensch behulpzaam zijn, zal u zekerlijk loonen voor het goed dat gij mij gedaan

hebt; maar, aangezien wij hier moeten scheiden, gelief mij nu den weg te wijzen om naar Jeruzalem te gaan. Alsdan zeide de ridder: Neen, jonge vriend, dat kan niet zijn: mijn begeeren is, dat gij met mij zult reizen tot mijnen heer en koning, om gedurende eene maand hem met uwe zoetluidende harp en uw voortreffelijk zingen te vermaken. Ik twijfel niet, of de soudan zal over uw heerlijk spelen zoo wel voldaan zijn als ik, en dan zult gij van hem al kunnen verkrijgen wat gij begeert.

Hoe Florentina als pelgrim vermomd met den ridder bij zijnen koning kwam.

Florentina, die hare begeerte nu geheel en al vervuld zag, trok met een vergenoegd hert en als een pelgrim met den ridder tot zijnen koning. Onderweg ontmoette zij Alexander in eenen ploeg gespannen; zij groette hem, maar hij herkende zijne echtgenoot niet. Zij kwamen dan bij den soudan, die den ridder zeer vriendelijk ontving en hem terstond vroeg, hoe hij gevaren was. Waarop de ridder zeide: Genadige heer en koning, ik zal u geheel de waarheid verhalen: nooit zag ik eene cerbaardere of verstandiger vrouw dan de echtgenoot van Alexander; er was geen middel om haar tot mijne begeerte te overhalen, en had ik haar met geweld willen te keer gaan, voorzeker zou ik niet levend uit Metz zijn gekomen; want zij bezit vele machtige en edele vrienden, die haar gereedelijk zouden gewroken hebben. De soudan nam deze tijding gemoedelijk aan, en zeide: Kom, daarom geen misnoegen gemaakt, wij zullen uwe wederkomst met een goede sier onthalen; maar zeg mij vooreerst, van waar brengt gij dezen vreemdeling? De ridder gaf tot antwoord: Heer, deze jongeling is een der vermakelijkste die ik ooit aangetroffen heb; met zijne harp en zijne bekoorlijke stem heeft hij mij den lastigen en verren weg zeer verkort en mij daarenboven

veel genoeg verschaft. Als het zoo is, zeide de soudan, dan kan hij eenigen tijd in ons hof blijven; als hij mij weet te vermaken, zal ik hem ook weten te beloonen. Als nu de soudan met den ridder de maaltijd hadden genuttigd, kwam Florentina met hare harp, en speelde daar zoo verrukkelijk op, terwijl zij met eene heldere stem een aangenaam lied zong, dat de soudan in geestdrift uitriep: Vreemdeling, als gij mij dit vermaak gedurende eene maand dagelijks bezorgt, mocht gij mij vragen wat gij begeert, ik zal het u geven! Het verheugde Florentina zeer dat zij den soudan zoo gunstig voor haar gestemd zag, want zij dacht aan het groot geluk dat haar weldra zou te beurt vallen; daarom verdubbelde zij elken dag haren iever, en deed al wat mogelijk was om den soudan door spel en zang te vermaken.

Als de maand ten einde was, waarnaar Florentina zoo zeer had verlangd, ging zij tot den ridder en zeide: Edele heer, de maand, die gij mij bevolen hadt hier te blijven, is thans uit; onze wet gebiedt ons onze belofte te volbrengen; dus ben ik verplicht voort te reizen naar Jeruzalem en van daar naar Engeland, waar mijn klooster gevestigd is; daarom bid ik u mij daartoe oorlof te verleenen. Toen ging de ridder tot de soudan, en gaf hem kennis, dat de pelgrim verlangde te vertrekken. Daarop deed de soudan een schoon turksch peerd brengen, en bood het Florentina ten geschenke met nog duizend gouden bezanten. De pelgrim zeide dan: Heer koning, daar ik het heilig Graf onzes Heeren te voet wil bezoeken, kan ik het peerd niet gebruiken; uwe duizend goudstukken moet ik ook weigeren; want ik wil mijn dagelijksch brood om Godswil afsmeeken, om alzoo de armoede onzes Heeren eenigszins na te volgen; maar als het mij is toegelaten, zou ik eene andere gunst verzoeken, die in uwe macht is. Gij weet, heer ridder, dat ik hier alleen met u ben gekomen, en dat ik den weg niet ken of de taal niet versta om mijne pelgrimagie

naar het heilig Graf, waarvoor ik hier eigenlijk ben gekomen, te volbrengen. Ik bid u dus, dat gij mij tot eenig geschenk eenen christenen slaaf zoudt geven, die mij een getrouwe leidsman zou kunnen zijn, om met mij den verren weg te gaan, die mij anders te eenzaam en te gevaarlijk zou schijnen om alleen af te leggen. Daarop gaf de ridder tot antwoord: Als dit uw begeeren is, zoo vraag dan een genaamden Alexander, die zal u zeer van dienst zijn en mij zal zijne verwijdering menig verwijt besparen; want voor hem heb ik groote schande uitgestaan. Als de koning hem niet meer ziet, zal hij ook aan het gebeurde niet meer denken. Florentina hield zich alsof zij Alexander niet kende, en zeide: Heer ridder, het is mij onverschillig wien gij mij tot leidsman wilt geven; ik bid u dus mij den man te toonen dien gij mij hebt genoemd.

De ridder ging dan met haar tot de christene slaven, die in den ploeg zeer sterk gespannen waren. Zij hoorde het bitter geklag dier ongelukkigen, die allen baden om verlost te worden. Eindelijk kwamen zij aan den ploeg waaraan Alexander gespannen was. De ridder wees hem haar; zij ging er naar toe en vroeg: Broeder, wilt gij mijn leidsman worden? Waarop Alexander met een bedroefd hert antwoordde: Eilaas, lieve heer! indien ik den dag mocht beleven, dat u de macht gegund wordt om mij uit deze slavernij te verlossen, ik zou gewillig mijn leven lang uw onderdanige dienaar willen zijn en geerne mijn leven voor u ten beste geven. Na dit gehoord te hebben, keerde Florentina tot den ridder terug en zeide: Deze christen bevalt mij en hem zou ik geern hebben; want zijn dienst zal mij nuttig zijn. De ridder liet dan aanstonds Alexander uit den ploeg los maken en gaf hem aan den pelgrim over. Daarbij gaf hij hem een vrijgeleidbrief, versierd met 's konings zegel, om ongehinderd naar het heilig Graf te kunnen gaan en van daar terug te keeren.

Zoodra Alexander bemerkte dat hij wezentlijk vrij

was, vond hij geene woorden genoeg om den jongen pelgrim zijnen dank te betuigen. Florentina wilde zich niet kenbaar maken en zeide: Komaan, wij zullen nu te zamen reizen als twee broeders; met onzen vrijgeleidbrief moeten wij niet meer vreezen gevangen en tot slaven gemaakt te worden. Wij zullen te zamen het heilig Graf gaan bezoeken, en als wij daar onzen plicht volbracht hebben, zullen wij naar ons vaderland terug keeren. Alexander gaf in alles toe en zij kwamen te Jeruzalem zonder eenig ongeval. Vervolgens trokken zij terug door vele vreemde streken tot dat zij aan den zeeoever kwamen; zij volgden eenigen tijd het strand, tot dat zij een schip zagen, waar zij naartoe gingen en waar zij een christen prins vonden, die zich bereid maakte om de zee over te steken. Florentina, nog altijd als pelgrim gekleed, en aan Alexander nog onbekend dat het zijne echtgenoot was, ging tot den prins en bad hem om Godswil, een armen pelgrim en zijn broeder, een vrijgemaakten slaaf, in zijn schip te willen opnemen. De prins antwoordde daarop: Jonge vriend, wat gij mij verzoekt, zal ik u niet weigeren; maar daar het schip nu geladen is, vrees ik dat men onderzoek zal komen doen, en wij bezitten geen vrijgeleide des konings. O, sprak Florentina, bekommer u daar niet over. Toen liet zij den brief met 's konings zegel zien, waarover de prins zeer verblijd was. Zij trokken dan de zeilen op, lichtten de ankers en staken het schip van kant, hetwelk door eenen voordeeligen wind begunstigd als over de zee vloog. Dan riep de schipper:

Welaan, welaan, wij varen voort!

Het schip gaat snel en ongestoord;

Ik zie in 't ruim geen onweer hangen,

Of geen gevaar zal ons bevangen.

Wij hebben ras, ja, wel gezeid,

Twee honderd mijlen afgeleid.

Thans mogen w'ons met hope laven,

Want 'k zie van ver de christen' haven.

Waarna Alexander dankend tot God zegde :

O Heer, o grooten God! o volheid van genaden,
 Gij hebt mij thans verlost, verlost van alle kwaden!
 Ik mag de haven zien, waar ik twee jaren lang
 Zoo yurig reeds naar wensch. Heb dank, mijn God! heb dank!
 Gij ook, Maria maagd, u dien ik wel te prijzen,
 Omdat ik ongedeerd weer naar mijn land mag reizen.
 Lof zij dan U en God, voor 't geen gij hebt gedaan!
 Ach! laat mij, bid ik u, nu verder huiswaarts gaan.

Zoo waren zij in korten tijd over gevaren zonder het minste ongeval. Als het schip aan land was, gingen zij er allen uit. Florentina ging tot den prins om oorlof van hem te nemen, hem te danken en te vragen wat hare schuld was. Mijn jonge vriend, zeide de prins, de kosten uwer overvaart en van wat gij genuttigd hebt, zal ik voor u en voor uwen broeder betalen; maar weest mij daarom gedachtig in uwe gebeden. Waarop Florentina zeide: Heer, wat gij voor ons gedaan hebt, zal u eens van God beloond worden als uwe ziel uit deze wereld zal scheiden.

Na nogmaals de prins hartelijk gedankt te hebben, zijn zij van hem heen gegaan en den weg naar Metz opgevolgd. Onder weg verhaalden zij malkander wat hun al gebeurd was, zoowel op hunne reis als in hunne vroegere jaren. Er verliep bijna geen dag, of Alexander sprak van zijne vrouw, hoe deugdzaam, hoe eerlijk en getrouw zij was, en hoe zijne wederkomst haar zoude verblijd hebben. Toen zij nu tot op twee dagreizens van de stad Metz gekomen waren, zeide de pelgrim: Broeder Alexander, ik mag u niet verder vergezellen: wij moeten hier scheiden, want hier is de weg om naar mijn huis te reizen. Op dit bericht werd Alexander zeer bedroefd, en sprak: Ik dank u voor uwe broederlijke trouw die gij mij bewezen hebt; maar ik bid u, met mij te willen reizen naar Metz; ik en mijne vrienden, en vooral mijne vrouw, zullen u daar veel eer bewijzen en met weldaden overladen; er zal niet een zijn of als hij

zal hooren wat ik u al verschuldigd ben, die u niet vriendelijk zal onthalen en u alle genoegens verschaffen. Daarop zeide Florentina: Gij moet mij verschoonen, broeder Alexander; maar ik heb bijzondere redenen om niet langer te vertoeven; ik bid u alleen mij een klein stukje van uw hemd te snijden, waarvan ik zoo veel heb hooren spreken; het zal eene gedenkenis zijn die ik aan anderen kan laten zien en dat mij als een pand van onze wederzijdsche trouw en vriendschap eeuwig zal bijblijven. Toen zeide Alexander: Wat gij verzoekt, wil ik geerne doen; zelfs al wat mij toebehoort, is ten uwen dienste. Ik wil zelf bij uw verzoek nog een brief voegen, als overtuigingstuk indien gij het noodig mocht hebben. Dit gezegd hebbende, schreef hij twee brieven van gelijken inhoud, en gaf den eenen aan den pelgrim en behield den anderen. Zij namen dan van elkander afscheid: Alexander met een bedrukt hert en tranen in de oogen, en Florentina met de hoop op een spoedig wederzien en eene gelukkige overeenkomst.

Zoodra Florentina Alexander verlaten had, sloeg zij eenen binnenweg in, en ging dan met haastige stappen naar Metz, zoodat zij daar bijna eenen dag vroeger aankwam dan haren echtgenoot. Toen zij in haar paleis was, dat zij ongemerkt was binnen geslopen, legde zij aanstonds hare pelgrims-kleederen af en trok weder hare gewone kleederen aan, haar sierlijk opschikkende in de verwachting van de komst haars echtgenoots.

Zoohaast de zwager van Alexander vernomen had dat Florentina in haar paleis was terug gekeerd, kwam hij met een vergramd gemoed tot haar en zeide: O gij valsche, oneerlijke en schaamteloze vrouw, de schande van ons allen! waar zijt gij zoo lang geweest? Ik kan niet anders denken dan dat gij met eenige andere lichte vrouwen en losbollen het land doorloopen hebt. Komt Alexander eenmaal in Metz terug, wees dan verzekerd dat ik hem uw onwaardig gedrag zal openbaren. Florentina zeide daarop met zachte stem: Als men hem niet

anders zegt dan de zuivere waarheid, dan heb ik niet te vreezen. Onder dergelijke beschuldiging liep de dag ten einde. Toen het avond werd en dat zij alleen was, bad zij God om zijne genade en vaderlijke hulp, waarna zij zich ter rust begaf. Des anderdaags, voor den middag, kwam Alexander te Metz, en ging terstond naar zijn paleis, waar hij zijne vrouw vond, die hem met alle minzaamheid en liefstalligheid ontving.

Florentina wordt valschelijk beschuldigd, maar door hare handeling komt de waarheid aan den dag en zij wordt door haren echtgenoot met eer overladen.

Toen de bloedverwanten en vrienden van Alexander hoorden dat hij van zijne lange reis terug gekomen was, liepen zij met haast naar zijn paleis om hem te verwelkomen. Nadat de eerste vreugde wat gestild was, zegde de zwager tot Alexander, dat Florentina schandelijk met eenen anderen langen tijd op den loop was geweest. Ik hoop, antwoordde Alexander, dat het zoo erg niet is als gij zegt. Daarvan zullen wij later spreken; nu is het een oogenblik om te eten en te drinken, om goede sier te maken en vroolijk te zijn, maar niet om van ongenoegen en misdaden te spreken.

Als Alexanders vrienden en zijne vrouw nu aan tafel zaten en menige glazen wijn hadden gedronken, vroeg de zwager aan Alexander, hoe het kwam dat zijne reis zoo lang had geduurd? Alexander deed dan een nauwkeurig verhaal van alles wat hem overgekomen was en hoe hij verlost werd door eenen jongen pelgrim. Op het hooren van dit droevig verhaal, werd Alexanders zwager zoo vergramd op Florentina, dat hij uitriep: O Alexander, terwijl gij zoo veel armoede en verdriet hebt uitgestaan, heeft uwe vrouw zich aan losbandigheid en schande overgegeven, want wij hebben ze in dertien maanden niet gezien. Florentina trachtte zich te verontschuldigen; maar haar echtgenoot liet haar den

tijd niet, want hij zeide: Indien dit waar is, zal ik haar door de honden uit mijn hof doen verjagen. Florentina stond dan van de tafel op en ging bedroefd over de wantrouwigheid haars echtgenoots in hare kamer, waar zij haar terstond als pelgrim kleepte. Zij nam dan hare harp en kwam voor het hof van Alexander spelen en zingen, zooals zij gewoon was te doen toen zij als pelgrim haar brood bedelde. Ik hoor den zang van mijnen lieven broeder, riep Alexander verheugd uit; van hem die mij verlost heeft; dat men hem spoedig met veel eerbied hier binnen leide. Toen Florentina binnen trad, liep Alexander haar tegemoet en zeide: Wees wellekom, liefste broeder! En hij deed haar naast zich aan tafel zitten, waar hij haar met vreugdebetuigingen nogmaals dankte voor den grooten dienst dien zij hem gedaan had. Florentina had, volgens gewoonte, hare gelaatstrekken veranderd. Toen zij eene wijl aan tafel zat, vroeg zij: waar is nu uwe deugdzaam echtgenoot, waarvan gij mij zoo dikwijls gesproken hebt? Alexander antwoordde: Zij was daar nog even hier. Waarop de zwager zeide: Ik heb haar reeds doen zoeken, maar men vindt ze nergens. Laat ons haar maar vergeten, riepen eenige andere heeren; kwade gewoonten zijn slecht om laten; zij zal weer heimelijk op den loop zijn gegaan. Eilaas! sprak Alexander, God zal de ellendige pelgrimage in aandacht nemen, die ik gedaan heb om tegen zijne vijanden, de ongeloovige Sarazijnen, te gaan strijden; hij zal gedenken dat ik van hen gevangen ben genomen, dat zij mij twee jaren lang in den ploeg hebben gespannen, mij zoo menigen harden slag hebben toegebracht, dat het bloed langs alle kanten van mijn lichaam liep, en dat ik nu moet die groote oneer en schande van wegens mijne vrouw beleven! Op deze wreede aanklacht stond Florentina op en zeide: Alexander, het wordt tijd dat gij weet dat gij eene eerbaarder en deugdzamer vrouw hebt dan gij meent. Daarop nam zij hare natuurlijke gelaatstrekken aan, ontdeed zich van haar hoofddeksel, dat haar meest

onkennelijk had gemaakt, en stond daar voor al hare beschuldigers. Toen sprak zij : Alexander, bezie mij nu wel of ik niet uwe vrouw ben ; ik hoop dat gij zult gelooven, dat ik nog zoo zuiver en onbesmet ben als op het uur dat gij van mij scheiddet. En om u en mijne beschuldigers nog meer te overtuigen, ziedaar het stuk van uw hemd dat gij mij tot gedachtenis op den weg bij onzen terugkeer gegeven hebt ; dit is toch een klaar en duidelijk bewijs, dat niemand kan tegenspreken. Nog meer : ziehier den vrijgeleidbrief met des soudans zegels, die de Sarazijnsche ridder mij gaf wanneer gij uit den ploeg ontspannen en in vrijheid werd gesteld. Moet ik u daarbij nog herinneren, wat al moeite en bezwaren ik heb afgestaan om u uit de handen uwer vijanden te verlossen ; wat al honger en gebrek ik vrijwillig heb geleden, om op die verre reis mij het voorkomen en den schijn te geven van een armen pelgrim ? Ziedaar, edele heeren, sprak zij voort, zich tot de tafelgasten wendende, ziedaar hoe het komt dat ik dertien maanden afwezig ben geweest. Het was niet tot mijn vermaak, het was niet om als eene losbandige en schaamteloze vrouw de eer mijns echtgenoots te bezoedelen en zijn goed te verbrassen ; neen ! het was om mijn dierbaarste schat, mijn echtgenoot, dien ik verloren had, terug te vinden.

Als de vrienden en gasten die aan tafel zaten dit hoorden, bleven zij als aan hunne plaats genageld en wisten schier niet wat zeggen. Wat Alexander betreft, hij was nog meer verwonderd dan de anderen ; hij liet aanstonds Florentinas prachtigste kleederen halen, liet ze haar aantrekken, en viel dan voor haar op de knieën, met weenende oogen, en zeide :

ALEXANDER.

Vergeef het mij, o bloem ! zoo waard te zijn geprezen !
Wiens reinheid en wiens trouw op 't aanzicht staan te lezen.
Gezegend zij de dag, die u het eerste zag !
Gezegend zij de vrouw, die van u eens gelag !

Gezegend zij de baan die uw voet heeft betreden !
Gezegend zijt gij, vrouw ! van mij nu aangebeden.
Gij die mij hebt bevrijd als ik met droef getraan
Het land beploegen moest, met banden zwaar belaàn.
Die voor mij hebt geleèn zoo menig' zure dagen,
Die, om den schijn te voèn, uw brood hebt willen vragen,
Die als pelgrim gekleed met zang en snarenspeel,
De gunst des Soudans wont, en mij vroeg tot gezel.
Ja, door uw wijs beleid ontkwam ik slavenbanden.
En voor uw loon zou ik u thans belaàn met schande !...
O ! 'k bid u, waarde vrouw, vergeef mijn snood bestaan,
't Is buiten mijne schuld dat ik u heb misdaan.

Florentina wordt ziek en sterft.

Na dit voorval, dat aan allen tot eene les mag dienen om niet lichtveerdig te oordeelen, leefden Alexander en Florentina in vrede en in minzaamheid met elkander. Zoo lang hij op aarde was, vergat Alexander niet wat hij zijne beminde echtgenootte verschuldigd was, wat al last, gevaar en ellende zij om zijnent wille had moeten uitstaan, en daarom deed hij alles wat hij kon om haar te believen. Zij dienden ook getrouwelijk God, onderhielden zijne geboden, en alle jaren, op den dag van Alexanders verlossing, vierden zij feest. De vrienden werden dan genoodigd, men maakte goede sier en alles was er vroolijk, zonder nogtans God te vergeten.

Het gebeurde eens dat Alexander, als na gewoonte, het jaarfeest zijner verlossing vierde. Terwijl er overal genoegen en blijdschap was, voelde Florentina zich op eens door eene heete koorts aangetast, die haar geheel ontstelde. Zij sprak dan met eene flauwe stem tot de vereenigde vrienden : Heeren, gij zijt allen bovenmate vroolijk ; ik zou willen bij u blijven en u gezelschap houden ; maar ik voel mij teenemaal ontsteld, en ik wil mij ter rust begeven. Alexander vroeg haar, of hij een geneesheer en medecijnen wilde zenden halen ; maar zij weigerde dit, zeggende, dat zij gevoelde, dat er geene medecijnen voor hare ziekte bestonden en dat God alleen

haar geneesheer kon zijn. Ik bid u, sprak Alexander, laat ons dan te zamen den Heer aanroepen. Neen, zeide Florentina, tot mijne herstelling is het onnoodig, mijn leven is ten einde; alleen de heilige Moeder Gods zal ik om hulp verzoeken, om mij in mijn laatste uur bij te staan. Zij bad dan :

Maria, maget zoet! ik smEEK u om genade;
Mijn' uren zijn geteld. Ach! kom toch niet te spade,
Verlos mij van het kwaad, dat in 't laatste oogenblik
Mijn ziel met snood geweld wil vangen in den strik.
Ik bid u in den naam, van Hem, die door zijn lijden
Aan 't kruis mijn ziele kocht, en mij wist te bevrijden
Van 't helsche vuig gebroed. Ach! hoor mijn bede aan :
Maria, sta mij bij, als 't laatste uur zal slaan.

Na nog eenige dagen in volle vertrouwen in God geleefd te hebben, stierf Florentina eindelijk in de armen van haren echtgenoot. De droefheid beschrijven, die men Alexander bij het afsterven zijner geliefde huisvrouw zag bedrijven, is onmogelijk. Hij liet haar met allen luister, die hij aan haren rang en hare deugd verschuldigd was, begraven en, na al zijne plichten volbracht te hebben, stelde hij voortaan zijnen wil in den wil van God, leefde nog eenige jaren, en genoot een zalig einde.

Slotrede.

Gij, vrouwen, die dit boek hoort lezen of zult lezen,
Weest eerbaar, heusch en goed, zoo zult gij zalig wezen.
Volgt steeds Helena na in deugd en in geduld,
Zoo is 't dat gij op aard des Hemels wensch vervult.
Griseldis zacht gemoed, deed haar de gunst verwerven,
Van uit den boerenstand, als een gravin te sterven;
En Florentina's trouw, hielp haar man uit de pijn;
Zoo dat zij alle drij als vrouwenperels zijn.

GOEDKEURING.

Vidit & approb. MAX. VAN EYNATTEN,
Can. Schol. Antverp.

**Volksboeken te bekomen bij den verkooper
dezes :**

- De Troost der Armen of remediën tegen vele ziekten, bijzonderlijk dienstig voor de landlieden, die ver van geneesheeren en apothekers verwijderd zijn. Vermeerderd met een bijvoegsel. 0,50.
- Geschiedenis van den Ridder met de Zwaan. 0,50.
- Historie van de twee gebroeders en vrome ridders Valentijn en Oursson de Wildeman. 0,75.
- Vermakelijk leven van Thijl Uilenspiegel. Op nieuw vermeerderd en met de oude plaatjes der vroegere uitgave voorzien. 0,50.
- Wonderbaar leven van Cartouche, hoofdkapitein eener rooversbende. Vermeerderd met het treffend verhaal : De laatste dag van Cartouche. 0,75.
- Onverbreekbare en standvastige liefde van Cobonus en Pecavia. 0,50
- De vier Heemskinderen en het Ros Beijaert. Vermaard boek. 0,75.
- Historie van Ludovicus Mandrin, beruchte struikroover en onmenselijke moordenaar. 0,50.
- Jellen en Mietje. Gentsche vrijagie. Gevolgd door een Avondpartijtje. Zeer vermakelijk om lezen. 0,75.
- Antoon en Maurits, geschiedenis van twee misdadigers. 0,75.
- Rosa van Tanneburg, of een voorbeeld van Kinderliefde. 0,75.
- Vermakelijke Kluchtvertelder, alsmede het koddig en aardig Sermoen van Bacchus. Op nieuw met een derde vermeerderd. 0,50.
- Schoone historie van Jan van Parijs, koning van Frankrijk. 0,50.
- Geschiedenis van Fortunatus, zijne borze en zijn wenschhoeden. Veel vermeerderd en met plaatjes versierd. 0,75.
- Reinaert de Vos, of het oordeel der Dieren. 0,50.
- Doctor Jan Faustus, grooten tooveraar en zwarte kunstenaar. Zijn losbandig leven en schrikkelijk einde. 0,75.
- Paul en Virginie, treffend en alom vermaard boek. 0,75.
- De laatste dagen en verwoesting van Pompeja. Fraai werk. 1,00.
- Leven van Genoveva van Brabant. 0,75.
- Bakelandt en zijne talrijke bende. Met twee platen. 1,00.
- Tooververtellingen, met 5 platen. Naar 't fransch van Perrault. 0,75
- Bieboek of de ware wijze van Honigbijen te kweeken. 0,50.
- Het nieuw Tooverboek met allerhande toovertoeren. 0,75.
- Wonderbare historie van den Wandelenden Jood. 0,25.
- Oostersche Vertellingen, geschikt om de avonden vermakelijk door te brengen. Vermeerderd met acht zeer boeiende verhalen. 2,50.
- De Duizend en Een Nacht, arabische vertellingen. Vier boekdeelen met vier platen. Zeer vermakelijk om lezen. 4 fr.
- Volmaakten Droomboek of uitlegging der droomen. 0,75.
- Atlas of Reis rond de Wereld. Nuttig boek voor oud en jong. 1 fr.
- Leven, misdaden en straffen van Robespierre. 1 fr.
- Onpartijdige levensbeschrijving van Napoleon I. 4 fr.

